

KÉPES SZAKKÖZLÖNY A VADÁSZAT, LÖVÉSZET, HALÁSZAT ÉS HALTENYÉSZTÉS KÖRÉBŐL.

Szerkesztik: gróf ZICHY IMRE és gróf KREITH BÉLA.

Előfizetési ára: egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 70 kr. Megjelenik minden hó 1-én, 10-én és 20-án.

Levelek a „Vadász-Ujság” szerkesztőségének, **előfizetések** a kiadóhivatalnak Budapestre, fűrdő-utca 4. sz. a. címzendők.

A Vadász-Ujság jelen száma új és maradandó czimképpel jelenik meg. Mostantól egy új rovatot: „Vegyes-közlemények”-et is ad lapunk a nélkül, hogy árát e miatt fölemeltük volna.

A Vadász-Ujsággal új vállalatot indítottunk meg a hazai sportvilág számára. Lapunk czélja a sportra vonatkozó hasznos ismereteket népszerűen tárgyalva, mentől szélesebb körökben terjeszteni, s az e téren tett haladásokat, czélszerű ujitásokat a hazai nagy közönséggel gyorsan és alaposan megismertetni. Lapunk közleményei legfőképen a vadászat, lövészet, halászat és haltenyésztés terén történőkkel foglalkoznak, ugyan, de a vadász környezetére, kedves családjára is gondoltunk, a mennyiben lapunk minden számában érdekes képeket, humoreskeket és egyéb mulattató elbeszéléseket is adunk. Ezenkívül egy „házi kincstár”-ral felérő, válogatott, hasznos tudnivalókat tartalmazó rovatot is ad a Vadász-Ujság czetán, mely rovatban idényszerűleg számos oly apróságokat is közlünk, a melyek a háztartás körébe vágnak, — hogy ne csak a vadászok, de minden jó gazda és család is megkedvelje lapunkat.

Vállalatunk megindításakor mindent elkövettünk arra, hogy lapunkban a t. közönség igényeinek teljesen megfelelő közleményeket adhassunk jelesebb hazai munkatársainktól és több európai híri szaktudós tollából.

A Vadász-Ujság nemesak a nagy vadászati ivad alatt, de nyáron át is mindig időszéri hasznos tudnivalókat közöl, és kiválólag olyanokat, melyek a vadászokat, lövöldöket, halászokat és gazdákat érdekelhetik. Tesszük ezt azért, mert tudjuk, hogy valamint a földművelő jobb aratást nyer, ha egész éven át dolgozik, szintugy a vadász gazdagabb zsákmányra számíthat, ha tavasszal és nyáron is foglalkozott.

E foglalkozáshoz tartozik a ragadozó és egyébként kártékony állatok pusztítása is. Lapunk a kártékony állatok ellen irtó háborút hirdet, s az erre vonatkozó eljárások és újabb találmányok megismertetésére kiváló gondot fordítunk.

Nemsokára megkezdjük az európai híri Diezel után irt közleményünket a *vízta-ídomításról*. Hasonló jeles kuttók után irt közleményeket, továbbá eredeti munkákat adunk a lövészetről, a halászatról és a haltenyésztésről, vadász- és kutya-ídomításról és sok más hasznos dologról.

Ügybarátainkat tisztelettel felkérjük, hogy üres idejökben lapunk érdekében — mely az ő érdekük is — írják és küldjék be hozzáink vadász ismerősök név- és lakjegyzékét, hogy mi mennél több mutatóványszámot küldhessünk azoknak, kiket érdekel s így lapunk terjedése által folyvást javithassuk a Vadász-Ujságot.

A Vadász-Ujság 10 naponta jelenik meg, és pedig minden hónap 1-én, 10-ikén és 20-ikán. **Előfizetési ára félévre 2 frt 70 kr., egész évre 5 frt.** Előfizetést gyűjtők 5 példány után tiszteletpéldányt kapnak. Előfizetési pénzek (legezelszerűbben postai utalvánnyal) a Vadász-Ujság kiadóhivatalának, Budapest, fűrdő-utca 4. sz. a. címzendők.

A Vadász-Ujságnak már eddig megjelent számaiból még elég van visszatartva, hogy t. új előfizetőinknek kívánságukra azonnal megküldhessük az eddigi számokat is.

Tisztelettel

Gróf Zichy Imre és gróf Kreith Béla,
szerkesztők.

Báró Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor,
kiadó-tulajdonosok.

Töredékek a régi és ujabbkori vadászat történetéből.

— Irta Gróf Kreith Béla. —

III.

A lőfegyver feltalálása a vadászat történetében korszakot alkotott. A lőpor, golyó és puska feltalálói oly nagyszerű eszközök adtak a vadász kezébe, a melylyel az bátran szembe szállhat az erdők és puszták leghatalmasabb ragadozóival is.

A gerelylyel és nyíllal való vadászatnak idejében elkerülhetlen volt a résztvevők nagy sokasága, ellenben a lőfegyver lehetővé tette, hogy a vadász egyedül is legyőzhessen minden állatot.

A nehézkes, tökéletlen szerkezetű régi puszkákat jó ideig csak a nagy vadászatokon használták, míg a kis vadra, különösen a szárnyasokra alig 8—9 évtized óta vadásznak sörétes fegyverrel.

Hazánkban a németek által lakott helyeken, a szászföldön és a felvidéken kezdék el a külföldi, különösen, a Német-Porosországban divott vadászati rendszert alkalmazni, a sörétes lőfegyverrel és vizslával való vadászatokat, az erdészeti személyzet alkalmazását stb.

A vadászati tudomány fejlődését nálunk nagyban akadályozta azon körülmény, hogy népünk alsóbb rétegeinek rége óta igen szigorúan tiltva volt a vadászattal való foglalkozás. E tilalom csak Erdély egyes részeire nem terjedt ki és a különös kiváltságokat nyert szepességi városokra, melyek lakói a szabad vadászhatási jogot is kieszközölték maguknak.

Az 1729-ki 22-ik törvénycikk 9-ik §-a még

a földesuraknak is megtiltotta a sinkorán kutyák (chien courant = falkáskopó, tacsó) tartását.

Ezen kutyákat a hadseregbeli német tiszték hozták hozzánk az időkben s az ellenük hozott szigorú tilalomból következtetni lehet, hogy a múlt század elején vadállományunk fentartására és fejlesztésére törvényhozóink kellő gondot fordítottak.

Régibb időkben származó érdekesebb adatokat az eddig elősoroltakon kívül a legjobb igyekezettel sem voltam képes fölfedezni.

Bérczynek tudomására jutott ugyan két régi kézirat, melyet az erdélyi ősvadokról és vadászatokról Istvánffy Boldizsár és Apor Péter irtak; de fájdalom, ez érdekes kéziratok elvesztek.

A 17-ik századból nem egy német, angol, francia vadászkönyvet ismerünk: míg magyart úgy szólván egyet sem.

Vadászatra vonatkozó közleményeket, vadászati elbeszéléseket és egy némely gyarló kisebb könyvecskét találtam ugyan, de igazi szakértelemmel írott vadász művet nem ismerek a régibb könyvek közt.

Szebenben 1842-ik évben jelent meg magyar nyelven az első oly munka, melynek tartalma igazi szakemberre mutat. Címe: „A gyakorlott vadász vagy ismértető a vadászat körében. Irta: M. Sz. F. E. munkát németre is lefordították.

Ezenkívül még néhány könyv van: „A vadászok könyve“, „A vadászatról“, „Vadászok és természetbarátok évkönyve“ (1867), „Vadászrajzok“, „Vadászat mestere“ stb.

A magyar vadászati- és sport-irodalom megteremtője és legnagyobb mestere Bérczy Károly volt,

T Á R C Z A.

VADÁSZOK DALA.*)

Zúgó búgó patakoknál
Vezet útunk szabadon,
Századéves alkonyával
Lágyan fed bé a vadon.
Körülöttünk dús tenyészet,
Érintetlen nyílható.
Ez aztán a szabad élet!
— Holi-holla, hó!

Kora hajnal pirulása
Fenn talál a hegytetőn,
Hol langy szellő játszi serge
Köszönteni szembe jön,
Míg a távol láthatárról
Szemünkbe csillan a hó.
Ez aztán a szép kilátás!
— Holi-holla, hó!

*) Jakab Ödön tehetséges fiatal költő most megjelent költeményeiből.

Lent az aljban, hol zokogva
Gyöngyözik a zuhatag,
Nyom-kísérő, hű kutyáink
Lármát ütve hajtanak;
Fegyver roppan, vad lerokkan,
Bérczről visszabúg a szó.
Ez aztán a szép mulatság!
— Holi-holla, hó!

És ha egykor mindörökre
Elejtők már fegyverünk
S tág hazából szűk hazába
Nyugalomra lemegyünk:
Legalább lesz sírunkon egy
Igaz hangú sírató:
Hű kutyánk vonít azon majd!
— Holi-holla, hó!

Egy róka emlékiratai.

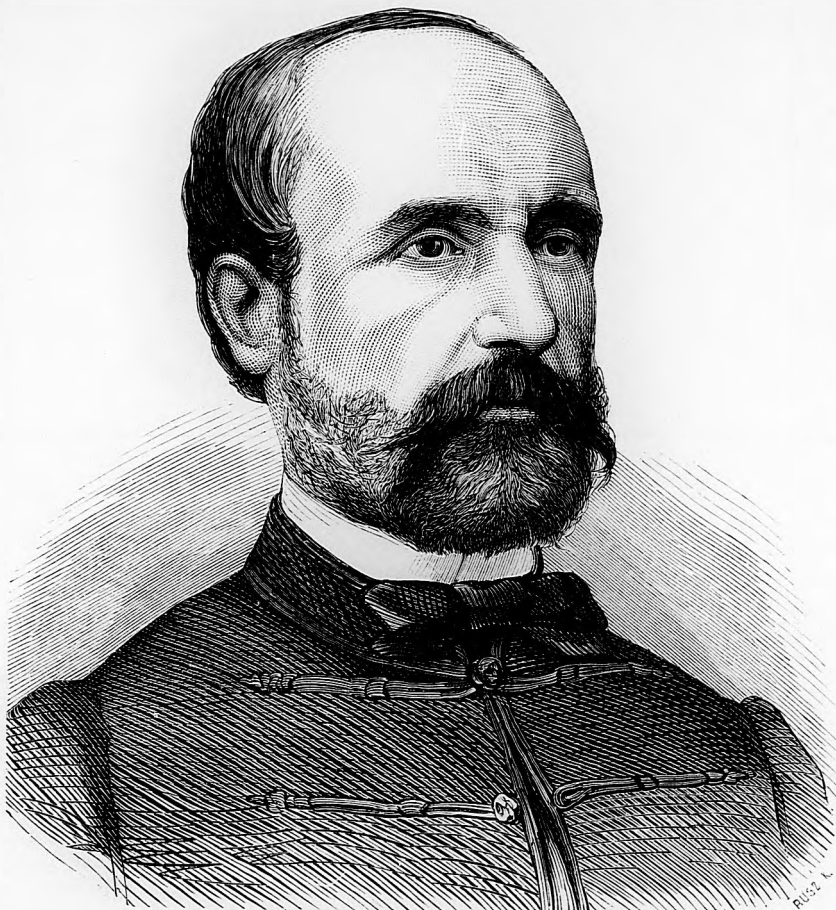
— Bérczy Károly rajzaiból. —
(Folytatás.)

Hegyes fekete orra fölött rézsuton hylott szeméből értelmiség ragyogott, melyek s egyenesen felálló fülei, folytonos lélekéberségének valának tanujelei. Ősi divatu sárgás rőt rókamált viselt s csak torkaalja és farkvége volt feje.

kinek ezen és más téren is szerzett számos érdemeit közöljük az alábbi életrajzban, a melyet folytatásként adunk e töredékekhez. Az első magyar sportlap, melyet Bérczy 1857-ben indított meg, máig is fennáll és nagy szakértelemmel szerkeszti azt Sárkány Ján. Fer. ur. (A lap czime „Vadász és Versenylap.” Megjelenik hetenként egyszer. Ára egy évre 12 frt.)

A hazai vadászatot érintő események közt végre lapunkat, a „Vadász-Ujság”-ot is említésre méltónak tartom, mint első magyar népszerű és olcsó vadászati szakközlönyt, mely mint ilyen, hivatva van vadászati irodalmunk és ismereteink fejlesztésére és mennél szélesebb körben való elterjesztésére.

E czél elérhetése végett a „Vadász-Ujság” ki-



BÉRCZY KÁROLY, 1821—1867.

adói már a lap megindítása előtt, oly erővel szövetkeztek, melyeknek közreműködése véleményem szerint a legjobb sikert biztosítja.

Bérczy Károly.

Bérczy Károly 1821-ben született Balassagyarmaton, hol atyja megyei főorvos volt. Tanulmányait Pesten végezte s 1848-ig a m. kir. helytartó tanácsnál szolgált a közlekedés és közmunkaosztályban Széchenyi István gróf főnöksége alatt.

A forradalom után a közszolgálatból visszavonult és mint független író élt.

Irodalmi munkássága, széles műveltsége s a társas életben szerzett állása oly nevet biztosítottak neki, melyet minden körben tisztelettel ejtettek ki. Irodalmi pályájának főbb emlékei, jeles és lélektani mélységgel írt beszédei, melyekben leginkább angol minták után indult, továbbá eszmedús aesthetikai tanulmányai, melyek közt nevezetesebb az irodalmi humorral írt műve,

dalmi pályájának főbb emlékei, jeles és lélektani mélységgel írt beszédei, melyekben leginkább angol minták után indult, továbbá eszmedús aesthetikai tanulmányai, melyek közt nevezetesebb az irodalmi humorral írt műve,

Egy izben — tán három hónapos lehettem — kérdém őt, miért nem csinált nekem is az övéhez hasonló öltönyt, miért barnább az enyém, miért barnakékes az én farkam vége s torkom alja is, mint ezt nyalogató anyámtól hallám? Mire ő megjegyezvén, hogy ruhámat nem a szabó kecskével varratta, hanem ez saját készítménye (s itt egy kérdő hamis pillantást vetett anyámra) — felvilágosított, hogy a fejtő farkvég s torokalj csak a tisztesebb meglelt kort illeti meg s nem a fiataliságnak való.

Rendkívüli finom érzékkel bírt. Látása, hallása, szaglása közmondásos s egyiránt éles volt, akár a fenyegető veszedelmet kellett elkerülni, akár szenvedélye mindennapi gyakorlatában, mi őt oly ügyes és tapasztalt vadásszá tette. Ez utóbbiban fájdalom kevesebb oktatást nyertem tőle, mint a gyakorlati téren gondosabb anyámtól; apám inkább az elméleti részszel s életelvekkel szeretett foglalkozni.

„Az ember és bérhada üldözései ellen” szolt egykor — „két fegyvert nyersz tőlem örökben. Az egyik praeventiv, a másik repressiv rendszabály. Az első ama kis mirigy farkad töve felett, (helyét világosabb színe mutatja), melynek zsiros lényege tömjén- vagy ibolyaszagú. Ha nagyon szorul a kapeza, vagy már meg is sebeztek, fordulj gyorsan hátra, szagolj egyet rajta s ez illat üdítő hatása új erőt adand a menekülésre. Sok üldözőnk ezen illatszerünk létezését tagadta s elejtett társunkon nem találta meg; de ez hihetőleg rossz helyen kereskedett, talán nem a farktő felett, hanem alatta, hol aztán természetesen nem ibolya-

szagra lelt. — Repressiv fegyverül pedig ezt fogod birni” — folytatá s feltátott szájába engedett tekintenem. . . .

Két gyönyörű fogsort volt ekkor alkalmam látni. Hátul mind a két oldalon hat-hat nagy zápfog fejezett, sőt az alsó állkapeza ezeken kívül még két tompa foggal is el volt látva; elől, mind az alsó, mind a felső sorban ismét hat éles fog diszlett, különösen a felsők valának nagyok és hegyesek; a két szélső a többi mellől még hosszabbra s görbén nyult le; az eként támadt hézagba az alsó sor épen beleillett.

„Usus te plura docebit” mondá, fogait összecsesantatva, apám. E fegyver nyomait Acteon és Lantos urak még ma is viselik, míg békés időben nagy szolgálatot tesz az a kemény ételek elköltésekor. Ennek köszönhetem egyrészt hogy indigestióban soha sem szenvedek, bár ebben az is egy tényező, hogy kedélyem ritkán veszi el vidámságát s inkább másokat boszantok, mint sem magam boszankodjam. E végett rendkívül kis epezacskót tartok, ellenben terjedelmes erős gyomrot; mint ezt Kuvik doctor ur tetoscoppal minap felfedezte. Azt is állítá, hogy tudóm szintén igen nagy, melyre ugymond, nagy szükségem is van, midőn a kopók előtt insurgálok.

Termete apámnak, bár igen kiváló, épen nem volt nagy. De hiszen az anyagi rész nagysága nem határoz; lám ott az ökö, melyet a nála sokkal kisebb ember, járomba nyom, míg velünk békés uton nem boldogul. Emberi mértékkel szólva, apám magassága egy láb hat hüvelyk, hossza két láb négy hüvelyk, bokrétás farka azonban maga egy láb és négy hüvelyk hosszú volt. Urias kis lábai rövi-

melylyel akadémiai székfoglalóját tartotta; a vadász és verseny- (sport-) irodalom legfőbb képviselője volt nálunk, s szaklapja a „Vadász- és Verseny-lapok“, melyet 1857-ben indított meg, — nagy elismerésnek örvendett.

E lapjával új tért foglalt el a magyar időszaki sajtóban, s megállapította a magyar sport-irodalmat. Ez által nemcsak a sportköröket hozta közelebb a magyar irodalomhoz, hanem egyszersmind szélesbítette a magyar irodalom körét. „Vadász-műszótára“ (1860) megmagyarosította a sport-nyelvet, lapja pedig, melyet sok izléssel és tapintattal szerkesztett, gyakran oly jeles cikkek tárháza lón, hogy a külföld e nembeli termékeivel méltán versenyezhetett. „Vadász-rajzok“ (1863) című kiadványa, melybe lapja legkitünőbb cikkeit összegyűjtötte, oly könyv, melyben a szakavatottság az irodalmi forma szépségével párosul.

Béreczyt a magy. tudományos akadémia és Kisfaludy-társaság tagjai közé választotta; amabba a „Humorról“ írt jeles értekezésével köszöntött be, emebbe Puskin „Anyegin“ -jével.

Béreczy e mellett ritka becsületes és buzgó ember volt, ki egyszersmind az egyesületi-élet leghűbb munkásai közé tartozott, s kit nagy műveltségénél és szeretetreméltóságánál fogva a társas körök mindenütt tárt karokkal fogadtak. Béreczy Károly 1867. decz. 10-én halt meg rövid betegség után szívbaj következtében.

Egy becsületes és munkás élet fáradhatlan küzdelme maradandó emlék sírján, s írotársai, barátai, kik közelebből ismerték nemes szívét, soha sem fogják feledni, mit vesztettek benne. (A V.-Ujság adatai nyomán.)

Vadaskertek felállítása.

Régebben, különösen külföldön még a kisebb földesuraknak is volt vadaskertjük, melyben szarvasok, őzek és vaddisznók tenyészttek, s ezenkívül a szabadban is voltak vadasterek és tilalmasok. Azért a rend szerint nem nagy vadaskertekben csak oly vadat lőttek, melyből a terület nagyságához képest sok volt. De midőn az erdő kisebbedése és a szántóföld nagyobbodása után a vad a földmivelőknek

sok kárt okozott, sok helyen nagyobb vadaskerteket csináltak, hogy azokban a szükséges vadat fölneveljék, egyszersmind a vadászszennvedélyt kielégítsék. Az ily rendesen nagy és gyakran, néhány mértföldnyi terjedelmű vadaskerthez a falkerítés nagyon sokba kerül, a helyett többnyire czévekkerítést használtak, minthogy a fának még az időben nem volt nagy az ára. Később azonban mindinkább növekedett a fa ára és a vadaskertek felállítása nagyon sokba került.

Ez a körülmény és mivel a háboruk alatt sok vadaskert elpusztult, a vadászati kedv pedig az uralkodóknál észrevehetőleg ellankadt, sokat arra birt közülok, hogy a vadaskerteket egészen beszüntessék és a szabad vadastereken való vadászattal beérjék. De a vad a szabadban sok helyütt nagyon kiméltetvén, a földmivelők minden oldalról panaszt emeltek, mit nem lehetett meghallgatás nélkül hagyni. Kényszerítve érezték tehát magukat a vadat egész az ártalmatlanságig megkevesbiteni s ismét vadaskerteket rendezni be, hogy az udvartartáshoz szükséges vadat megkapva, egyuttal a vadászat örömeit is élvezzék. Most tehát újra vadaskertek keletkeznek, ott, hol egy vad sem tenyészhetik a nélkül, hogy a gazdának károkat ne okozzon. E kertek ugyan többbe kerülnek, mint a mennyi hasznat hajtának, de nagyon hasznosokká lesznek azért, hogy a vad a szabadban egész az ártalmatlanságig megfogy, egyuttal a szükséges vadhus beszerezhető és vadászmultságok rendezhető. Hogy egy vadaskert ez igényeket kielégítse, nem szabad tulságos kicsinynek lennie, hanem legalább egypár ezer holdnyira ki kell terjednie. Egy ily vadaskertben nem csak az udvartartáshoz szükséges vadat lehet fölnevelni, hanem még többet is lehet a közönségnek eladni. Ehez járul, hogy a vadászat egy nagy vadaskertben épen oly élvezetet nyújt, mint a vadászat egy szabad vadastéren. Minthogy most mindenütt azon vannak, hogy a földmivesre különösen hátrányos gimzarvas, dämvad és vadsertés az ártalmatlanságig kevesbitessék, az ily kevesbités azonban a művelt országokban nem történhetik nélkül, hogy a vadállomány egészen ki ne fogyjon, így a földesuraknak nem marad egyéb hátra, mint a vadálló^a

debbek valának kezeinél s midőn néha teljes biztosságban sétált, lábainak nyomai pontos kiszámítással a kezek nyomaiha estek és ilyenkor elphilozophálva, kényelmesen huzta maga után lebocsátott farkát. De ha kigyult a haraz tüze s a vésszel szembeszállni kellett: akkor elveté magát s egész lényének daliás külsőt kölcsönzött a hosszasan elnyújtott farkbokrétára, mely mint egy lengő zászló jelölé az utat, merre apám ellenségein győzedelmeskedve — bölesen megfutott.

Államtani, paedagogiai és életböleségi alapos nézetéről röviden föntebb már emlékeztvén, meg kell még említenem, hogy apám mindezen fölül költő is volt s évenként — február hóban — egy csomó szerelmi dalt bocsátott közre s ezeket csillagos és csillagtalán éjeken maga el is énekelt. Leleke egész alkalmi melancholiája ömlött a bus refrainekbe:

J—au, J—au, Jau, Jau,
O—ch! O—ch! Oeh! Oeh!

Soha sem követelt azonban érettük halhatatlan nevet, sem félreismert lángésznek nem panaszkolta magát, kit száza nem méltányol, sőt azt sem vitatta, hogy a róka szép-nem ép ily jeles költői tehetséggel ne bírhatna; pedig méltán elbizottá tehette volna őt a siker, mely szerint épen e szívreható költészetével tizenegy vetélytársa közül ő hódította meg azon előkelő rókakisasszony fejeér kebelét, ki néki aztán hű párja s nékem — anyám lett.

III.

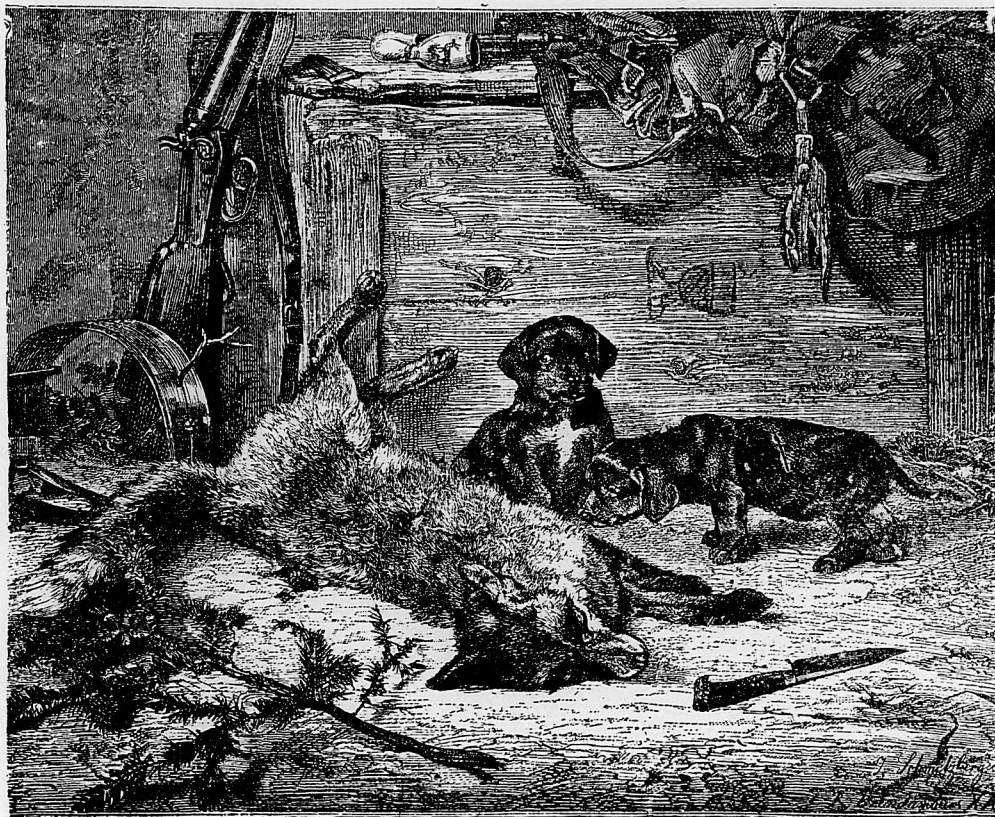
Szüleim palotája a máléparti vár, a vácsi Naszálnak egy sziklás talaju, sűrű bozóttal fedett völgyes oldalában

uralgott a vidéken. Itt láttam én meg (születésem után egy héttel) először a napvilágot s az épen akkor nyíló gyöngyvirágot; itt nevelkedtem négy ikertestvéremmel, itt töltöttem zsenge korom első három hónapját, míg a zsarnok és irigy emberfajnak a szó legszorosabb értelmében való áskálódása és furakodása ezen ősi várat, a róka-építészet e dicső remekét romba dönté, mely alkalommal mindenünk oda veszett, csak a becsület nem, ez utóbbi cikik nálunk az étellel léven egyértelmű.

Sok, sok év és esemény választ el életem ezen első szomorú epizódjától; a gyönyörű és kényelmes Málépart várnak azonban minden része még élénken él emlékezetemben s az ősi fészkek művészeti belrendezése még mindig szemeim előtt lebeg. Jól mondta Názó: „Natale solum immemores non sinit esse sui.“

A várkapu szirtek és kiálló fagyökerek közé annyira el volt rejtve, hogy gyakorlott éles szem sem fedezhette fel azt egykönnyen s nem egy gyalogvadász ment el mitem gyanítva mellette, ki Málépart várról hallott ugyan valamit, de a híres erősséget ily mit sem mutató mindennapi külső alatt keresnie eszébe sem jutott.

Pedig épen e tekintélytelen külső tanusitá építő őszm eszélyességét, mely szép homlokzatnak nem áldozta fel a ezélszerűséget. Nem bántotta őt a hiuság, hogy az emberek első lábaikat összecsapván bámulva kiáltanak fel: „Mily gyönyörűséges kastély!“ — Nem, néki az építés munkájánál főczélja a biztosság és elrejtettség volt, mint ezt a kapu belső felén függő rókacizmer (bokrok között: fáczánra ugró



A KIVÁNCSIÁK.

róka) s az alája irt családi jelszó: „Qui bene latuit, bene vixit“ — is bizonyítá.

A várkapu keskeny bejárása rézsut kanyarodva futott lejtősen a földbe s a főlagutról jobbra és balra több hoszszu mellékágazat nyílt, melyek egymást átcezikázva és elnyelve oly tömkeleget alkottak, hogy közöttük csak a várbeli jártas nép ismerte a járást. Piczi koromban magam is eltévedtem egyszer az álfolyosók sokasága miatt.

E folyosók közül kettő az előszobákba vezetett s ilyenekkel számra öttel volt várunk ellátva. Mindegyik tojásdad alakú s három láb (emberi, nem rókaláb) átmérőjű vala s mindegyikből ismét új keskeny ágazatok nyíltak keresztül kasul az előbbiekre. Az előszobák vagy kamarák leghátulsója a gyerekszoba volt, hol anyám puha mohból és saját szőréből készített pamllagon szokta volt feküdni a gyerekágyat. Innen egy legkeskenyebb meredek folyosó eleinte egyenesen lefelé, aztán ívben kanyarodva felfelé vitt, az ugynevezett két katalanszobába, melyek már magasabbak és tágasabbak lévén, apám és anyámnak hálószobáikul szolgáltak. Ez volt a legerősb belső vár, mert míg a szorosán át csak egy támadó hatolhatott, addig ezt belőlről négy éles marású fogsor verhetette vissza.

Volt ezenkívül Málépart várnak több mesterséges csigalépcsője és titkos kijárása végveszély esetére, de ezeket apám nekünk — sőt még anyáknak sem fedezte fel, mondván, hogy asszonyok és gyerekek könnyen kifecsegik a titkot. Várunk ostromának utolsó pillanataiban e legtekervényesebb alagot át menekültünk ugyan, de akkor annyira meg vol-

tam rémülve, hogy most a világ minden fogoly-madaráért sem találnék rá többé.

E rövid vázlatból látható, hogy Málépart vár kényelmes biztos tanya s a műépítés valódi gyöngye volt; de éppen e biztosság kedvéért csupa földalatti kazamatákból állván, világosnak és szellősnek éppen nem vala mondható; miből ama hátrány származott, hogy a nem Luefftól vett, hanem családi gyártmányu illat nagyon meggyült termeinkben, valamint a liliputfajú, de szörnyűtül alkalmatlan bolhanép is elszaporodott bennük, sőt időnként a járványos rühmorbus is fenyegette a huzamosan bennlakókat.

De hiszen nem is valánk mi szobatudósok s várunkat csak biztos menedékül a veszély és tél szigorja ellen — s nem fényüzési czikk gyanánt tekintők, kivéve talán évenként egyszer, midőn apám s őseim nőszülvén, a menyecskeket diadallal hozták haza fészükbe, hol aztán — a világ zajától elvonulva, boldog szerelmüknek éltek.

Ily februárvégi lakodalomnak lettem én áprilvégi gyűmölése, négy testvéremmel együtt, kik közt fia kivülem még egy, a többi lányka volt. Anyánk több hétig szoptatott s miután szemekünk felnyíltak, kivitt a terrassera. Mily meglepetés várt itt reánk az ezernyi új tárgy látásán. Mily jól esett a szép világosság s a meleg napsugár! Gyermekies kedvteléssel ujjongva kergetődzünk, birkoztunk, henteregünk a zöld gyepen s ártatlan szívvel örültünk az életnek. O gioventu, primavera della vita!

A várkapu előtti pázsit volt gyermekjátékaink s későbbi tanulmányaink színhelye. Anyánk, a gondos jó anya

mányt a szaladban feláldozni és alkalmas helyeken vadaskerteket állítani fel. A ki azonban ezt nem akarja, annak a vadállományt nagyon meg kell szorítania és a vad által a nezőkön tett károkat meg kell térítenie. E kár megszorított vadállomány mellett nem oly nagy, mint sokan hiszik, feltéve, hogy mindig helyesen becsületesen meg. Ritkán szükséges a nagy vadászat bevételeinek fele arra, hogy minden a vad által okozott igazi kárt pótolni lehessen, ha az ember a kiválóan ártalmas vaddisznókat mindenünnét teljesen kiirtja, a hol kárt okozhatnak. Többet a teljes kárpótlásnál a fővad által okozott károkkért a földbirtokosok méltányosan nem követelhetnek, s ha ez a jövedelem 2/3 részét, sőt ha az egész jövedelmet is fölemésztené, még akkor is kérdés: tanácsos-e a fővadat egészen kiirtani? vagy jobb egy korlátozott vadállományt meghagyni és a károkat helyes becsülés szerint megtéríteni? Egyébiránt, hogy a földbirtokosok, kiknek földjei kezdettől fogva a vadasterekkel határosak és tekintettel a vad által okozható károokra, nagyon olesón vétettek meg, s rendszeren ninesenek is nagyon megadóztatva, birkák-e joggal, a vadtulajdonostól a vad által a birtokrészekben tett károkkért teljes kárpótlást követelni, azt nem lehet oly könnyen eldönteni. E kitérés után áttérünk a vadaskert berendezése módjainak ismertetésére.

A ki vadaskertet akar berendezni, tartsa szeme előtt a következő dolgokat:

1) Válasszon ki egy a városhoz közel eső kellemes, és oly helyet, hol legalább nagyobb részben jó füves talaj és sokféle fa van.

Különösen szükségesek a sűrűségek, erdős hely, jó legelő és a hol lehet, folyó víz. Ha azonban mindez együtt egy helyen ninesen, akkor legalább is apró tavakat kell készíteni, hogy a vadnak mindig legyen tiszta vize. — Ha a fák oly sűrűn nőnének, hogy csak kevés fű nőhet közöttük, úgy részben, kivált pedig ott, hol a talaj jó, ki kell őket vágni s a fűvet ily módon szaporítani. És ha a réteken nem teremne az úgynevezett édes fű, ez esetben azok gazdasági alapelvek szerint megjavítandók.

Ha a vadaskertben nem volna elég legelőnek való,

(hasonlított apánkhoz, csak hogy valamivel kisebb, keble fejébe s feje hegyesebb volt) résztvett játékaikban s miután elválasztott, legbüzsőbb oktatónk lón a vadászati nemes szenvedély gyakorlatában. Ezt játszva tevő sajátunkká s nem mult nap, hogy egy-egy kis nyulat, foglyot, madarat vagy legroszabb esetben egeret ne hozott volna, melyen a vadásztan első elemeiből gyakorlati leckét adott. Jóságát mellett azonban szigorú mester vala, mert ha gyermekeinek valamelyike ügyetlenkedett s ostobául viselte magát, azt büntetésül jól megezbálta, a várba kergette s nem adta ki részét a hozott játékból, mit az illető bűnös keservesen megérzett; mert mellesleg megjegyezve — gyomrunk a többi testrészen aránylag hatalmasan növekedett.

Ezenkívül anyánk vakengedelmességre szoktatott. Egy ízben szokott helyünkön játszottunk — ő zsákmányért járt tova. Egyszerre messziről parancshangját halljuk: takarodjunk rögtön a gyerekoszobába, mert egy kémkutya van a láthatáron. Mi nyakrafőre azonnal betakarodtunk s két napig nem mentünk ki a verőfényre — csupa szófogadásból és nem félelemből, mit tapasztalatlanságunk még akkor nem ismert. Példa erre a következő eset.

Aratás felé járt az idő s anyánk már-már ígérgeté, hogy ha jól viseljük magunkat, magával visz vadászkirándulásaira. Ez belénk némi önértetet öntött s épen e közel jövőről esacsogva ficzkádoztunk a várkapu előtt, (szülőink nem voltak hon) midőn az átelleni dombon egy eddig soha nem látott hosszú alakot pillantottunk meg, ki maga előtt szintén valami hosszú botfélélt tartott.

(Folytatása köv.)

akkor itt-ott föl is lehet szántani a földet és takarmányfűvekkel, ugymint luczernával, piros és fehér lóherével, répával, borsóval stb. bevetni; körülkerítettetni és a vad előtt csak lassankint megnyitni.

(Folytatása köv.)

A farkas. (Canis lupus.)

(A „Vadászat mestere“ után.)

Alkata hasonlatos a nagy juhász kutyaéhoz, csak hogy feje, nyaka, torka jóval nagyobb s erősebb, szája majdnem a füléig ér. — Szemei azonban aránylag kisebbek, mélyebben fekszenek; nézése sarda, ijesztő; járása vontatott, hátuljára sántítani látszik. Nyoma annyiban különbözik a kutyaétól, hogy körmei jobban lenyomódnak, s távolabb állanak egymástól; egyik lábával mindig a másik nyomába lép, miáltal nyomai egyenes irányban következnek. Szőre hosszú, nyakán sűrű és fölborzadt. Színe nyáron vöröses-szürke, télen szürkés fekete, hasán piszkos fehér. Első lábai sárgásbarnák; a hátulsók kívülől barnák, belül szürkék. Nem ugat, hanem vonít, sokkal rémesebb hangon a kutyanál. Elél 15—18 esztendeig.

Természetére nézve a magányt szereti, társait kerüli, s csak tél és nagy éhszükség idején csoportosodnak össze, hogy közösen raboljanak. Ilyenkor többnyire egymásután járnak, egymás nyomába lépve, úgy hogy azt vélné az ember nyomaik után, miszerint csak egy farkas jár ott, hol néha többen kullognak.

A kutya féli és gyűlöli a farkast. A gyöngébb kutya, ha a farkas szagát érzi, farkát lábai közé kapja, s nyöszörögve, remegve fut gazdája lábai közé. Erős, magában bizó juhászkutya ellenben dühbe jó, szörét fölborzolja, s gyűlölete élesztvén bátorságát, elszántan megrohanja, összeszedi minden erejét, s igyekszik ez utált ellenséget megszalasztani, vagy megölni.

A nőstény farkas esztendőn át egyszer lesz vemhes, s mintegy száz napig viseli méhében kölykeit. Rendszeren 6—9 kölyket ellik, melyek szemei 10—12 nap múlva nyílnak föl. Háromnál kevesebb kölyket soha sem ellik. Ellése

Képeinkhez.

A kíváncsiak (77. lapon) című képünk sikerülten ábrázolja a fogó vasból a vadász szobájába került róka körüli jelenetet. A két kölyök borzob ösztönszerű gyűlölettel vegyült kíváncsiság és félelem közt szaglálódik ravaszdi körül.

Amerikai vadon (79. lapon). Hatalmas és halakban gazdag folyó mentén vadregényes helyek és pompás tájak váltják fel egymást Amerika nagy részében. Ilyen helyeken a vadászat és halászzattal való foglalkozás még ma is a nagyobb és jövedelmezőbb vállalatok közé tartozik.

A szarvasbika. (82. lapon.) Az „Ország-Világ“ után adjuk e gyönyörű képet, melyen a szarvas (bögése közben), a táj és szürkület, mesterileg van lerajzolva.

A tó partján. (85. lapon.) Az öreg halász horoggal, a fia merítő hálóval próbálgatja a szerencsét. Meglátszik arczukon, hogy egy vacsorára való fogás mily boldoggá tenné mindkettőjüket.

A koczapuskás (90. lapon) vadászszekeket vitt ki a lesre s hozzá kötötte Hektort, a melyet — úgy látszik — maga idomított, mert Hektor a róka után szaladva, gazdája alól kirántja a széket.

A halászié. (90. lapon.) Halásznunk nem ügyelt eléggé, s ennek folytán most az egyszer — a hal helyett — maga került a lébe.

előtt az erdő sűrűjében fekhelyet készít magának, s 5—6 hétig szoptatja kölykeit.

Puskás ember a legnagyobb tél idején, még ha több farkassal találkozik is, mítsem tarthat fölök, kivált oly országban, hol puskával irtani szokták. Azonban e kutyafajú vad ki van téve a veszettségnek, mi állítólag nagy éhség vagy nyári forróság következtében szokta elérni. A veszett farkas rendetlen szédelő járásáról ismerhető föl, s az ilyet aztán baj volna elhibázni.

Igen jó szeme, füle és orra van.

E végből örökké a széllel szemközt jár, s a prédát, vagy a ránképzve veszedelmes lővadászt bámulatos messze távolból megorrontja. Ezért vadászata is sokkal nehezebb, mint egyéb nagy vadaké, melyek nem oly félnékek. Hajtóvadászata volna legbiztosabb, de roppant számú hajtókkal lehet csak biztos sikerre számítani.

Ha nádasban vagy erdőben tartózkodik, az egészséget el kell fogni, nyáron legalább 5—600 hajtóval, s ebből következik, hogy puskásoknak is nagy számmal kell vállalkozni.

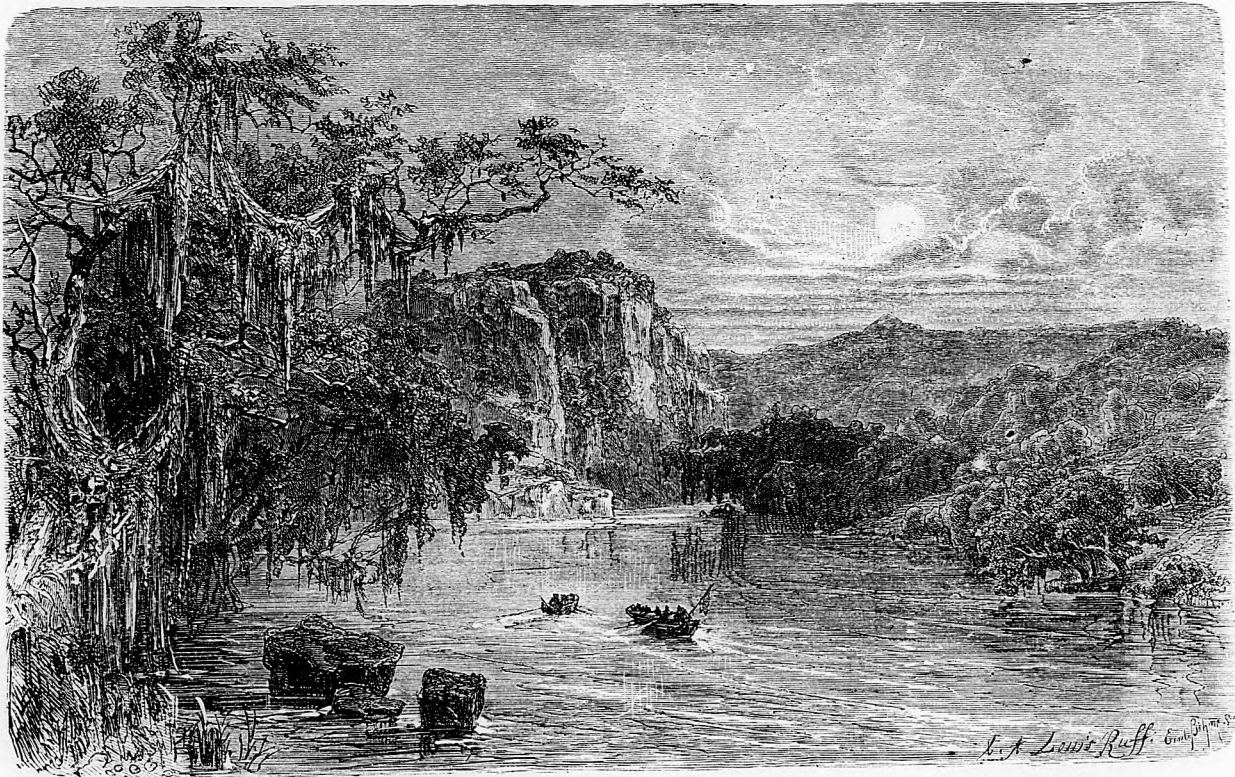
megy ki a vadász napnyugot előtt, s lovas vezetője vissza viszi a paripát.

Porosz és lengyel vadászok következő módot is használnak. Kimennek paraszt szánon az erdőbe, magukkal vivén a szánon egy fiatal sertést, melyet időnkint döfölés vagy csipkedéssel rivásra kényszerítenek. A vadász háttal ül a kocsisnak, s a szán farához jó hosszú kötélre egy kéve zsuppot kötve, ezt magukkal voncolják az uton. A farkas nagy éhségében, szikrázó szemével, a kévét egyelőre a rivó sertésnek vélvén, hirtelen rugrik, ekkor sietve rá lövünk, mert aztán, a mint a farkas észreveszi tévedését, azonnal elviszi irháját.

Nyest- és görényvadászat.

A nyest és görény egyáltalán nem szenvedhetik a zörgést és csörömpölést s megfutamodnak, mihelyt erős zajt hallanak.

Azért ha a nyest egy fá, szalma vagy széna-paj-



AMERIKAI VADON.

A téli évszakban, friss hóval, sokkal kevesebb hajtó és puskás is ezelé érhet.

A nyomok után ugyanis kipuhatótatván a farkas az napi tanyája, keskenyebb fogás is elégséges megkerítésére.

Egykét nyomismerő megkerítési előbb a nádaszt vagy az erdőt, s ha „befelé” igen, de „kifelé” nem találtak friss nyomokat, bizonyos, hogy a vad ott benn napol. A hajtás természetesen szél után történik.

Farkasra tölteni szatymával szokás, a puskaeső öbléhez s porhoz aránylag 8—10 szemet tevén egy lövetbe.

A csalkertbeli lövés nagyon költséges, sokkal egyszerűbb és nemkevésbébb sikeres a csaldög előtt kunyhóból megejteni. Künn a síkon vagy erdőszélen kis gödör ásatik, s abba olyaténképen alkalmaztatik egy kis kunyhó, hogy annak csak a teteje látszik ki, az is felhánnyatván hóval, vagy ennek hiányában a föld színével egyenlő gazzal. A csaldöggel szemközt van a nyílás, melyen át a lövés történik. Hogy embernyom ne érintse a földet, lóháton

tába vagy szérűbe menekül, a vadászok körülállják a szérűt és trombiták, pléhfedők és kaszákkal lehető nagy lármát csinálnak. A nyest erre rendszeren megfutamodik s a kiünt álló vadászok lelőhetik.

A fegyvereket ilyenkor kalapszövet- vagy ózszőr-fojtással kell megtölteni, hogy tűzveszély ne álljon be.

Az épületben levő hajtókat pedig figyelmeztetni kell, hogy senki se merészellen valamely lyukból vagy a tető alul kinézni, nehogy a heves vadászok nyestnek tartsák és agyonlőjék. E vadászatot kizörgetésnek, kizaklatásnak nevezzük.

A nyest- és görényvadászat egy másik neme az úgynevezett kifüstölés. — Ha egy nyest egy üres fába rejtőzik, melyet nem szabad kivágni, akkor alul az odú előtt vastagfüstöt csinálunk, úgy hogy a szél a füstöt a fába hajtja. Ez által sikerül a nyestet rejtékhelyéből kiűzni és a fa ágaira kergetni, a hol a leselkedő vadászok el-ejthetik.

Vadász-naptár január hóra.

A hivatásánál fogva vadászról méltán fel kell ugyan tenni, hogy nincs szüksége emlékeztetésre: mik legyenek havonkénti teendői; a vadászatkedvelőtől azonban ezt oly szigorúan követelni nem lehet s a vezérfonal, miként fordítsa idejét legezészerűbben mind saját élvezetének — mind pedig a vadászati haszonnak cselelésére — nem lesz talán fölösleges.

A vad tartózkodása és vadászat: A medve és borz téli álmukat alusszák. A megbugott vademse sűrű bozótban veti meg vaczkát. Ha nagy a hó, különösen ha olvatag napra fagy következtén, jégvártyás lett felszíne, a sertevad fekvése közelébe (ott, hol lehet) alkalmas élelmet kell szórni, nehogy a fáknak tegyen kárt. A sertevad három királyok napjáig lövetik, de az ide s tova bolyongó kanok cserkészve vagy hajtva lövetnek.

A him szarvasok felkeresik a kondákban álló sutákat és a szélfedte völgyekbe vonulnak. Az őzek a csöndes gyügyorokat keresik fel.

Hizott őzbakra e hó közepéig, meddő sutákra e hó végéig vérebekkel vadászunk, hogy a sebzett vad feltalálható legyen.

A nyúl, árkok, földhányás, vizmosás, sűrű bokrok és sövények mellett és verőnek fekvő oldalakon csinál vaczkot.

Hol kevés a nyúl, ott kimélni, sőt táplálni kell őket, borsót, szalmát, szénát, zab és buzakalászt, akác-, vagy nyír-ágakat szórni el számukra.

A róka, ha szép idő van, az ingoványok, bozótos hangák, ritkásabb fiatal erdőben és főleg hajnalban jár-ke, észlel, szimatol, vadász, ha az idő szeles, tömlőjéből ki sem mozdul.

A házi nyest sziklahasadékok, ölfá, dült falak, szalma-kazalokban; a nemes nyest odukban, vadgalambok, varjúk, evetkék elhagyott fészkeiben tartózkodik.

A vidrák folyók, patakok, tavak partjain, földalatti vaczokban lelhetők fel.

Vadrécék, vadludak, folyókon, jégmentes helyeken, tisztásokon, meleg források ereiben mutatkoznak.

A siketfajd magányosan jár-ke a fenyves, bükkös és nyíresekben. A nyírfajd és esázarvadár: a hol sok a hó, elvonul, a sűrűséget keresi fel. A fázán: a nagy sűrűben, ingoványban tartózkodik.

A foglyok: falkákban tanyáznak, erdő-források, szálló-mesgyék, bozótos helyek, pajták, széri-kertek, kazalok körül keresnek élelmet.

A vad-lud, vad-réce bátran lőhető. Hurosokat fogni lehet saját területen.

Mindennemű hajtó, pásztázó vadászatok nagyban folynak, folyhatnak január végéig is.

Róka, vadmaeska, nyest, görény, menyét és vidra írhája igen becses most, azért a duvadakat csapázni, frís hóban irtani, rókát, farkast holdfénynél döggunyóiban lesni, mérgezett esalétket vagy szimatlanított (verwittert) igen erős rókafogót kitenni, a vadász kötelessége, mulatsága és haszna.

A szárnyas vagy írhas ragadozók üldözése folytonos kötelesség.

Vadaskertekben: kemény télben, szirmos hóban a fővad számára a vadász ösvényt hanyasson, hogy a fővad az etetők felé bátran juthasson; fogoly, fázán-szörőkra szoktatva valami kis buzával s jobbfele rostaljával etethető.

Vadászati műszavak.

IV.

Agarászat.

Abajgatni, elnevezése a gyöngébb rendű forgatásoknak (l. fordítás).

Agaskodik a nyúl, midőn két hátulso lábára állva szertevigyáz. (Kegelmachen.)

Atadni a nyulat: midőn az első agár megvágván a nyulat, az utána futó agárnak a nyúlhoz való felmenetelre s a vágáshoz, fordításhoz időt és különösen szabad, nyílt tért enged. P. o. egy nyulat hajt elől az A agár, ezt követi hátrább a B agár. Az A vágást tesz a nyulon — a nyúl a vágást védve, jobbra vagy balra szokik s futását ezen vonalban folytatja; az A midőn a vágást tette, nem sikerülvén a nyúl elkapása, nem tudván rögtön megállni és a futás irányát is jobbra vagy balra a nyúl után megváltoztatni, futását néhány lépésnyire, sőt ölekre is az első futási egyenes irányban folytatja, míg B agárhoz a nyúl — e némüleles hátracsapása által — közelebb esik: a B tehát ez új futását egy átmetszéssel vágja keresztül, míg az A egy tökéletes háromszeget kénytelen csinálni.

Atadta akkor is a nyulat az agár, midőn az A egyenes vonalban hajt, utána 15—30 lépésre jön a B, a nyúl azonban magától egy kör alakú futást kezd meg, ilyenkor a B már közelebb esik a nyúlhoz, mert ő egy átmetszést tesz a nyúl felé, míg az A-nak az egész kört meg kell futnia s így az A agár nyílt helyet, időt és szabad tért adott a B agárnak. Ez esetet, ha a tér a nyúl és a második agár közt 80, 100, 150 lépés, az első agárhoz szintén 30—50 lépés s a két agár nem egymás után, de oldalt fut, a nyúl pedig a hátulso agár felé csinál körfutást: *reá hajtott* a nyul, kifejezéssel nevezzük.

Átvette: 1. midőn az átadás után a hátulso agárból elsővé lett agár a nyúlhoz felmegy vagy legalább fel akar menni; 2. átvette mindenkor egyik agár a másiktól a nyulat, midőn az átvevés nem elhajtással, keresztültöréssel, magányos felhúzással történik.

Átszárnyalják az agarak a nyulat, midőn ez megbukik s ők túlszaladnak rajta.

Bakdácslás a nyúl leglassúbb menése, midőn apró ugrásokkal lassan szokdésel. Baktatás a nyúl gyorsabb, fürgébb menése, mely azonban még nem valóságos szaladás. (Hoppeln.)

Behúzza a nyulat: kevesebbet jelent, mint az érés, mert a behúzás csak annyi, hogy már oly távolságra van az agár a nyultól, hogy azt mindjárt érheti, de még nem érte.

Belemeradt, leginkább olyan agárról mondjuk, mely a nyúl felkeltével reá rohan s a még készületlen nyulon 2—4 vágást csinálván, azután minduntalan távolabb-távolabb marad a nyultól s többé be sem éri.

Bemutatni, midőn a lovas a futó nyul irányában mindaddig futtat, míg az agár a nyulat észre nem vette, fel nem ismerte, meg nem látta.

Beszámolt a nyúllal, szoros értelemben azt teszi, mikor az agár elfogta a nyulat. De használják e kitéltelt akkor is, midőn az agár verve, vágva, fordítva hajtja be a nyulat a védpontig s ezen műtételét az agárnak olybá számítják, mintha elfogta volna, beszámolt volna a nyúllal.

Billentett, legkisebb neme azon érintésnek, mit „csapott rajtával“ nevezzünk.

A vadászatnak és vadászatra használható fegyverek megadótatásáról. 1875-iki XXI. Törvénycikk.

(Szentelést nyert 1875. évi május hó 14-én: kihirdtetett az országgyűlés képviselőházában 1875. évi május hó 18-án, a főrendek házában május hó 19-én.)

A vadászati jogról s annak miképen leendő gyakorlásáról szóló 1872. VI. törvénycikk, ugy nem különben Horvát-Szlavonországnak azon joga, mely szerint a vadászati jogról s annak gyakorlásáról önállóan intézkedhetnek, érintetlenül hagyatván, a vadászat gyakorlásának s a vadászati fegyvereknek adó alá vonatására nézve következők rendeltetnek:

I. FEJEZET.

A vadászati adóról.

1. §. Az, ki a vadászati jogot és annak gyakorlatát szabályozó törvények által a vadászat gyakorlására jogosítva van és ezen jogával a törvény szabta korlátok között akár saját földbirtokán, akár másén élni kíván, e végre szabályszerűen kiállított vadászati jegyet előlegesen szerezni és érte a jelen törvényben megállapított bélyegilletéket fizetni tartozik.

2. §. A vadászati jegyeket megyékben az alispán, kerületekben, székekben, vidékekben és Horvát-Szlavonországban a törvényhatóságnak az azzal egyenlő állású első tisztviselője, sz. kir. és törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármester adja ki, kik a mennyiben tekintettel az alább következő 5. §-nak rendelkezésére szükséges, a megkivántató értesítést az alájuk rendelt közegektől hivatalos úton szerzendik meg.

3. §. A vadászati jegy csak 50 krajczáros bélyeggel ellátott irott folyamodvány folytán adható ki, s a kiszolgáltatott jegyekről rendes jegyzőkönyv vezetendő.

4. §. Külföldieknek is adathatnak a 12. §-ban megállapított bélyegilleték lefizetése mellett vadászati jegy, de csak magyar állampolgárnak kezessége mellett és ez utóbbinak illetékes közigazgatási hatósága által.

A kezes ily esetben mindazon bírságokért, kárpótlásokért és költségterítésekért, melyek utóbb a vadászati jegyért folyamodó külföldre, ezen törvények vagy az 1872. VI. törvényeziknek értelmében netalán kiszabhatnak, jót állani tartozik s azért kezesnek csak az fogadható el, ki ezen feltételnek képes megfelelni.

5. §. Vadászati jegy csak azoktól tagadtathatik meg, de azoktól meg is tagadandó, kik:

a) életüknek 20-ik évét még nem érték el, kivéven, ha helyettük az atyjuk, illetőleg gondnokuk folyamodik;

b) elmebeli fogyatkozás miatt lőfegyverek biztos kezelésére képtelenek.

c) kik a jelen törvény kihirdetése után, az 1872. VI. törvényezikben körülírt valamely kihágás vagy a jelen törvény 16. §-ának b) és c) — pontjai alatt említett kihágások egyike miatt jogérvényesen elmarasztaltattak, a büntetés végrehajtása illetőleg letelte után egytől öt évig;

d) kik fegyverrel elkövetett büntettért vagy rablásért, zsarolásért jogérvényesen elmarasztaltattak.

6. §. A vadászati jegy kiadására az 1-ső §. szerint jogosított törvényhatósági első tisztviselő elutasító végzése a belügyministerhez illetőleg Horvát-Szlavon-Dalmátországek bányához felelbezhető.

7. §. Ha vadászati jegy birtokosára nézve bármikor előáll a vadászati jegy kiadásának megtagadására az 5. §. b) c) és d) pontjai szerint szolgáló okoknak egyike vagy azok valamelyikének az a) alattinak a vadászati jegy kiadásakor létező ok később bebizonyul, a vadászati jegy azonnal visszaveendő, a nélkül, hogy e miatt annak birtokosa valamely megtérítést vagy kárpótlást igényelhetne.

8. §. A vadászati jegy, — a 9. és 11. §§-ban foglalt kivétellel, — névre és személyre szól, csak egy személyre szólhat, másra át nem ruházható, a magyar korona országainak egész területén rendszerint egy évre és pedig január 1-től december végeig érvényes s ezen idő leteltével az előző szakaszokban körülírt módon a kiszabott illetéknek megfizetése mellett megújítható s a vadászatnak az 1872. VI. törvényezikben és Horvát-Szlavonországok külön törvényei által meghatározott módon és korlátok között leendő gyakorlására jogosít.

Ily vadászati jegyek 3 évre előre is válthatók, az ez időre eső bélyegilletékek lefizetése mellett.

9. §. A vadak gondozására, vadászterületek őrzésére állandóan alkalmazott egyéneknek, 3 évre adatik a 12.

§-ban meghatározott bélyegilleték lefizetése mellett a vadászati jegy.

Ezen bélyegilleték azon egész időre, a melyre a jegy szól, csak egyszer, a jegy kiadásakor fizetetik, s az által fizetendő, kinek szolgálatában a vadászati jegyet nyerő egyén áll.

Ha a 3 év alatt a szolgálatban személyváltozás történik, ez esetben jogosítva van a gazda illetőleg megbízottja a vadászati jegyet az újonnan szolgálatába állott egyén nevére kiigazítani, de köteles erről az alispánt, illetőleg székekben, kerületekben, vidékekben és Horvát-Szlavonországokban az ezzel egyenlő állású tisztviselőt azonnal értesíteni.

Az e §-ban említett egyéneknek mindazonáltal, ha vadászatra használható lőfegyverrel vannak ellátva, az, a kinek szolgálatában állanak, vadászati jegyet mindenesetre szerezni köteles, azon bírságnak terhe alatt, mely a jelen törvényben azokra van kiszabva, kik jegy nélkül vadásznak.

(Folytatása köv.)

A vadászok és lövészek országos szövetkeztének terve.

Többször lett már megpendítve az az eszme, hogy egy „Vadászok és lövészek országos szövetkeztét“ kellene alakítani.

Ilyen szövetkeztnek legfőbb teendői közé tartozna:

1-ször, hogy a részleteiben hiányosnak ítélt vadászati törvényeink kijavítását szakavatott egyénektől származó javaslatok felterjesztése által lehetővé tegye és kieszközölje; 2-ször, hogy a vadászatot és lövészetet, e két országos horderejű ügyet választott szaktekintélyei által a nagy közönség és az összes vadászok érdekének leginkább megfelelő módon igazgassa, vezérelje.

Hogy a szövetkezt létesítése, illetőleg működése által mennyi és mily előnyök háramolhatnak nemesak a vadászokra és lövészekre, de a nagy közönségre is, azt itt bővebben fejtegetni egyelőre fölösleges volna.

Lesz alkalmunk majd gyakrabban hozzászólni a kérdéses fontos ügyhöz, melyről e rövid említést csak azért tettük most, hogy minden ügybarátunk és azok, kik annak idején a szövetkezt tagjaivá lenni akarnak, továbbá a kik a szövetkezt létesítéséhez javaslatokkal, szives tanácsaikkal járulhatnak, magukat a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségével érintkezésbe tegyék. Az erre vonatkozó közleményeknek lapunkban ezennel tért nyitunk.

„Vadász-Lap“ ezim alatt Sárkány J. F. úr, a „Vadász- és Versenylap“ szerkesztője, ki a lötenyésztes és verseny-ügy körül kiváló érdemeket szerzett, megindította a harmadik magyar vadászlapot. Bár ez új szakközönség megindítása a vadászati szakirodalom élénk lendületéről tanuskodik, e vállalatnak még sines többé célja, miután a Vadász-Ujság kiadóinak szemei előtt lebegett cél: egy olvasó és népszerű, tisztán vadászati szaklapot nyújtani a nagy vadász-közönségnek: immár el van érve és e fölösleges, sőt kártékony és erőszakolt konkurrenzia csak az erők szétforgácsolására vezethet. Mi különben szívesen üdvözlönlénk riválisunkat, ha igazi szükségét pótolna és hézagot töltene be. De ez az eset nem forog fent, annál kevésbbé, minthogy e lap a „Vadász- és Versenylap“ vadászati részének egyszerű lenyomata; mi pedig épen azért indítottuk meg lapunkat, mivel láttuk, hogy a Vadász- és Versenylap első sorban a lötenyésztes érdekeit viselvén szíven, a vadászatra kellő súlyt nem fektethet. Különben megemlítjük, hogy a lapocska ára egy évre 5 frt. és a közönségre bizzuk, hogy döntsön létjoga fölött.



A SZARVABÍKA.

Különfélék.

Uj sport-társaság alakulásáról hallunk, melyet annak régi hive: Podmanitzky Géza br. és barátjai terveznek, a mely az élet kellemesé tételére a sport örökké fiatalon tartó és edző erejét bécsülmi tudó férfiak egyesítése lenne. A Galga vidéken egész a Mátra aljáig, úgy mint Dunántul csoportosul a fiatal gentry Nádasladány és Agárd-ura körül.

Az egyesülés célja lenne, csekély évdij fizetése mellett — hogy a társulat haszonbérbe vehetné — de csak sport czélokra (t. i. lövadászat, agarászat, némileg löversenyekre és halászatra) a Pestről Hatvan és Pásztóig, és Hatvan Miskolczig terjedő terrenumokat.

Az egylet 6 évre alakul, s évenkinti tagsági díj 10 frt. — A társulat tagjai ezért résztvehetnek kedvük és idejük szerint mindazon mezei multságokban (Rural Sports), melyeket az egylet rendezend és pedig: a november és decemberben hetenkint kétszer tartandó nagy körvadászatokban mindig más határban, és változatos vadra, melyben a vadsertés is meglenne. Nyáron szarvascserkészetek és társaságban fogolyvadászatok lennének, összekapcsolva vizslapróbákkal és vadászb-kiállításokkal, galamblovészettel vagy üveggömblovészettel; ősszel 10 tag kívánatára agárversenyek is tartatnának.

Az eszme — melyet br. Podmaniczky már régebben tervez, mint tudjuk — kedvezőleg fogadtatott s már is sokan jelentkeztek: szükséges azonban, hogy legalább 300 tagja legyen, midőn megalakul.

Tagja lehet a társaságnak minden tisztességes ember, ha egy erre hivatott hármass bizottság őt befogadja.

A bejelentések elfogadtatnak br. Podmaniczky Gézá-nál (Kis-Kartalán, u. p. Aszód), Lónyay Albert urnál, Isaak István urnál (u. p. Gyöngyös, Rhéde), Beniczky Ádám urnál és Budapesten a „Vadász- és Versenylap“ szerkesztője által.

— **Vaddisznó - vadászat** volt a mult hónap végén a nagyváradai püspökség nyarlói erdejében és pedig képezetet felülmuló eredménnyel. Már hetekkel ezelőtt jelentették Rádl erdömesterek, hogy az erdőségeken töméredek vaddisznó ütött tanyát. Az erdészeti személyzet erre, az erdömester rendelkezése folytán, napról-napra szemmel tartotta s nyomozta az állatokat, kileste buvhelyeiket, úgy hogy mikor az összejött a vadásztársaság a helyszínére érkezett, az erdömester jótállott az eredményről. A legnagyobb esendben és óvatossággal három nagy hajtás rendeztetett, melyben tiltva volt más vadra, vaddisznón kívül, lőni. Az eredmény, mint a „Nagyvárad“ beszéli — a legvérmesebb reményeket is felülmulta. Mindjárt az első hajtásban 15 darabból álló nyájra bukkantak, melyből egy óriási kan — öt mázsás — Beöthy Andor alispánra tartott, ki jól célzott golyóval üdvözlé; a megsebzett bestia erre Körffy Károly uradalmi gazdaságkezelőnek tartott, a ki egész közel bevárta s két golyóval, melyek egyike a vadkan homlokáka furódott, leteríté a dühöngő állatot. 10 ember alig bírta az óriási vadat szánkára emelni. Ugyane hajtásban hat darab nagy vad rontott Baranyi Zsigmond kir. fogházfelügyelőnek, ki a legnagyobbat egy golyóval lelőtte. A három hajtásban mintegy 40 darab vaddisznó volt, melyekből 10 darab ejtetett el, nyolcz, mint mondani szokták; „maustott“ maradt, kettő pedig sebeiben elhullva másnap megtaláltatott. A nap hősei Busch dragonyos ezredes és Körffy Károly voltak, kik mindketten két-két darabot ejtettek el. Egyet a hajtók baltával ütöttek agyon; Zach lázuri főerdész, egy erdőcsész és Baranyi Zsigmond pedig egyet-egyet lőttek. — Ily rövid idő alatt ily nagy eredmény e vadászatot Szent Hubert évkönyveiben páratlaná teszi.

— **A gödöllei** korona-uradalmi erdőségekből a fáczánok végleg kipusztultak. A vadak nem igen szerették a röpködés által okozott zajt és így a király sem örömet há-

borgatja vadállományát. Rudolf flg. nagyon szeret fáczánokra vadászni; az udvari mesteri hivatal most az ő részére Gödöllőhöz közel fog fáczánost berendeztetni. E napokban fog gróf Grüne e miatt Gödöllőre érkezni.

— **Beküldetett.** Gróf Wenckheim Frigyes ur kigyósi vadászatán történt baleset helyreigazitásul, az igazság érdekében tartozom nyilvánítani, miszerint való ugyan, hogy két egyén egy-egy szem serét által megsebesítettet, mindazonáltal egyik sem súlyosan. Én, ki az ifju gróf urnak szomszédja voltam a vadászaton, jól láttam minden lövését, és láttam, hogy ezen baleset, nem gondatlan lövés következménye volt, hanem a rendkívüli fagy folytán a serét oldalvást a fagyról lepattanva találta az illetőket; ilyen eset nem ritka a vadászatokon és általában az ifju gróf nem gyanusítható azon oldalról, mintha bármikor is nem elég óvatosan lőne. Tisztelettel Wieland Károly.

— **Hajtóvadászat farkasokra.** Szalonta környékén (Biharmegye) annyira elszaporodtak a farkasok, hogy a személy és vagyónbiztonság érdekében gyökeres intézkedések mutatkoztak szükségesnek. Ez intézkedések sorát G. H. gazdatiszt kezdte meg egy hajtóvadászattal, melynek két ordas esett áldozatul.

— **A kemény hideg** már a farkasokat is kiszorítja a vadonból, itt-ott a falvak közelében mutatkoznak. A napokban Téth mellett a Bethlemi pusztán jelent meg egy ilyen ordas vendég, azonban csakhamar elzavarták.

— **A megszorult szarvas.** Szászországban a schandaui tilosban pár napja egy tizennégy ágas erős szarvast találtak, mely nem tudott mozdulni. Agancsaira oly rop-pant jégtömegek rakódtak le, hogy a szegény állat nem bírta meg. Szekéren élve szállítottak az erdész házába, hol le kellett vágni.

— **Szegedről írják, hogy ott az ünnepek alatt** egy reggelen K. B. virslis nagy ijedten szaladt Z. kovács-mesterhez és többi szomszédjához, lelkendezve kiabálván, hogy az Istenért, kerítsenek puskát és vadászkat, mert az ő házában a tető alatt farkas van. Nossza, fölhajszolják az egész gyevi- és Dugonics-utcát. Egy dilettáns vadász egyik helyen puskát, másik helyen puskaport kerit a farkas bőrére, egy másik bátor vállalkozó is akad még, s egy harmadik Nimród, a kit épen a beretválás mütéte mellől riasztottak föl. Ilyeténképen nagynehezen sikerült megalakítani a vadász-komániát két puskás és egy revolveres férfi személyében. A Nimród-triász azután nagy elszántsággal kivonul a helyszínére, a tető alá, holott is Argus-szemekkel keresik az ordast, valamintsegesen a tüt; de bizony nem sikerült egyebet találniok vaskos kutya-nyomoknál. Egy zoológ ugyan esküvel erősítette, hogy a talált jelek farkas-nyomok; minthogy azonban a farkas nyomait nem tarták érdemesnek agyonlőözni: megindulának, amiképen jöttek, s a farkas-vadászat áldomását megitták egy „betekints“ben. Adj! Isten egészségükre!

— **A dávidházi bérlethez** tartozó földeken, mely Öregfalva községéhez tartozik, Hirschler Fülöp nagybérlo körvadászatot rendezett, melynek eredménye és kimeneteléről a következőket írja egy tisztelt levelezőnk:

A vadászat d. e. 10 órakor kezdődött, s három kör és egy hajtásban 97 drb nyúl és 4 drb róka lövetett.

A kört Chemez János csenei kerül. s. szolgabíró ur rendezte, miért is a jó siker csak egyedül említett rendező urnak köszönhető. Nyulat csakis réten találtunk, hová az a jelenlegi kemény hideg miatt húzódik, — vidékünkön, hol ezelőtt igen sok nyúl volt, a nyúl igen kevés, — az utolsó körben legalább is 500 drb nyul volt, melyek közül 72 drb ejtetett el. A vadászok száma 30, a hajtók pedig 60 volt.

D. u. 4 órakor a vadászat befejeztetett, s akkoron egy kis regényes erdőkunyhócskában, hol a jó magyaros pörkölt paprikás és jó vörös bor készen várt, este 9 óráig kedélyesen elmulatgattunk.

HALÁSZAT ÉS HALTENYÉSZTÉS.

Mikép érhető el vizeink halakkal való megnepesítése?

Mutatvány Kriesch János kir. József-műegyetemi tanárnak „Halaink és haltenyésztésünk“ című jeles munkájából.*)

Vizeink megnepesítése főképp kétféleképen érhető el, és pedig vagy I. közvetlenül, vagy II. közvetve; közvetlenül az által, hogy a halakra kifejlesztésre különös gondot fordítunk; közvetve pedig, ha szigorú rendszabályok által a halakat az esztelen pusztítások ellen védjük.

I.

Édes vizi halaink, a mennyire ismeretesek, elkülönített ivarúak. A hasürben fekvő petefészkek és herék, csupán az ikrázás idejekor vannak tökéletesen kifejlesztve, és terményeik különféle módon ürítettnek ki. A nőstény petéit a vízben bizonyos helyre rakja, mire azok a himektől megtermékenyítettnek, a mennyiben ezek ondójukat a petékre lövellik. A nőstények az üldöző himek által a petezésre ingereltetnek, de külbehatás, surlódás is elősegíti a peték lerakását; azért látjuk, hogy némely hal a hasát a földhöz dörzsöli, hogy a neki alkalmatlanná váló petéket kiürítse. Ha ikrázásra alkalmas helyet nem talál, a petéket ki sem adja, hanem hasürében visszatartja, noha ez a halat beteggé is teszi. A peték meglehetősen szabályos időszakban érnek meg az ikrázás idejekor, mely idő azonban helyi és időjárási viszonyok folytán változhatik is. Az ikrázási idő néha egy évben az előbbiekhöz képest 2—3 héttel is késheketik. A legtöbb hálnál egyszerre érnek meg a peték, és meglehetősen egy időben is rakatnak, csak kevesen rakják a petéket szakaszokban. A peték nagysága különböző, (mely körülmény a haltenyésztőre különös fontossága, mert azok nagyságához képest kell tenyésztési módját alkalmaznia, ha a legnagyobb sikert elérni akarja).

Halaink érett petéi kívülről befelé állanak: 1. a külső hártýából, 2. a szikhártýából és 3. a szikanyagból. A külső hártýán kézi nagyító segítségével észlelhetünk egy tölséralaku kis nyilást, — *likacska*, *micropyle*, — melyen keresztül a him termékenyítő ondója behat a szikanyagba. Ez egy inkább fehérszínű testből áll, mely a víznek hozzájárulása következtében megalszik, és olajcsepkekből. Mig az érett pete életképességgel bír, addig tiszta és átlátszó, s még a megtermékenyítés után is az marad mindaddig, mig az ébreny korrajza világosabban kifejlődött. A halak érett termékenyítő ondója sűrű, tejfehér nedv, melyben számtalan ondószál úszik. Legalább is egy ondószálnak kell a petébe jutnia, hogy ez megtermékenyítettessék.

A likacsának nagysága és az ondószálak élénksége a vizeknek hőmérsékétől függ. A pisztrángnál péld. az ondószálak a legnagyobb élénkséggel bírnak $+4-7^{\circ}$ R.-nál és akkor még termékenyítő képessége is a leghosszabb ideig tart. Ide vágó nagyobb mérvű kísérleteket tett *Quatrefages*, melyekből kiderül, hogy alacsony hőmérséklet az ondóállatocskákat megmerevedés által megöli, mig a hőség túlságos felhevülés által mozgási képességük tartósságát csökkenti. *Quatrefages* szorgos kutatásaiból kiderült, hogy a legkedvezőbb körülmények közt az ondószálak életképessége legfeljebb néhány perczig tart, a csukánál 8 percz és 10 másod perczig, a pontynál 3 percz-, a sügérnél $2'40''$, a márnánál 2 percz 10 másod perczig; s e szerint fölvehetjük, hogy az ondószálak életképessége a többi hálnál sem igen fogja ezen határokat túllépni.

*) Pályamunka, melyet a Magy. tud.-akademia XXVIII-ik nagygyűlése a Vitéz József féle jutalommal koszorúzott meg.

A pete maga, amint a vízbe jő, nevezetes változásokat szenved. Külső héja gyorsan vizet szí magába, feldagad, kiterjeszkedik, s a víz közibe és a szikhártýa közé jut. Mind ennek daczára, mig a pete életképességgel bír, a víz a szikhártýát keresztül nem hatja, a pete tehát átlátszó marad. Azonban, amint a pete elhal, a víz a szikbe hatván ezt homályossá teszi. A mint a külső hártýának fölszivódása következtében egy vagy több ondószálca a likacsán által behatott, a megtermékenyítés a legtöbb esetben meg is történt. A megtörtént megtermékenyítés után azonnal kezdődik az ébreny fejlődése. Ezen fejlődésnek szerencsés előmenetele azonban 4 föltételhez van kötve, ezek: viz, lég, világosság és melegség. A megtermékenyített pete mindig kellő nedvességben legyen, külső hártýája t. i. soha meg ne száradjon, és azon tér, mely a külső hártýa és a szikhártýa közt van, mindig annyira legyen vízzel telve, hogy a külső hártýa elegendően kifeszítettessék. A petét nedvesítő víz mindig léggel legyen telve, hogy a petében fejlődő lény az életéhez szükséges élelyt a vízből szihassa, az általa kilélekkelt szén-sav pedig környékéből eltávolítottassék. Világos tehát, hogy a vízi növények is, minthogy élelyt lélekeznek ki, a hal-pete fejlődésére befolyást gyakorolnak. A világosságnak is nagy befolyása van az ébreny fejlődésére. A tavasszal és nyáron kifejlődő ébrenyeknek általában sok világosság és napfény szükséges, mig a télen fejlődőknek inkább a sötétség előnyös. A mint az állatka a fenn említett föltételek alatt bizonyos fejlődési fokozatot elért, mozgásai által az őt körülzáró hártýát fölrepszti, hasán azonban megmarad egy körte-alaku hólyag (a peteszik maradványa). Ezen hólyagból veszi a hal táplálékát az első hetekben. Ezen köldök-v. szikhólyag a kis hálnak nagy terhére van, csak nagy megerőltetéssel emelkedhetik a vízben, különben nyugodtan a földön fekszik. Minél inkább csökken a hólyag a fölszivódás folytán és a hal picziny teste nagyobbodik: annál élénkebbé válnak mozgásai is, mig a fiatal halacska elegendő erőt nyert arra, hogy táplálékát maga kereshesse, és a rendes üldözéseknek kitérhesse. A megtermékenyítés és a kikelés közti időszak az egyes állatfajoknál igen különböző. Fokozott hőség által a fejlődést gyorsítani lehet ugyan, de a rendkívüli gyorsítás semmiképp sem tapasztaltott előnyösnek, a mennyiben a nagyobb hőfoknál gyorsan fejlődő lények igen gyengéknek mutatkoztak.

A halak, roppant számú petéket raknak; — a ponty 200,000, a sügér 80,000, egy közepszerű nagyságú tok 7.000,000, — s mégis az évenként kikelő halak száma aránylag igen csekély. Igen megközelítő számításokból kitűnt, hogy jelen viszonyaink közt 1000 rakott petére alig lehet csak egyetlen egy kifejlett halat számítani. Minden 1000 petéből tehát 999 elvész, s azért áldotta meg a természet a halakat oly rendkívüli szaporasággal, mely még mindig elég volt, a vizeket természetes viszonyok közt kelően megnepesíteni. De miután az emberi nem megsaporodása és mivelődése következtében többé-kevésbé mesterséges világban élünk, miután környékünkre mesterségesen hatottunk és hatunk, a természetes viszonyokat megváltoztattuk (lásd a halapadás okait), mesterségeseket alkottunk, melyekhez a természettől adott halszaporaság már kellő viszonyban nincsen. Ahoz járul még, hogy az ember megsaporodása folytán a természettől többet is kíván, mint a mennyit az maga szántából ad és adhat, de az ember napról napra növekedő természet-ismereteire támaszkodva, a természetet csakugyan kényszerítheti is arra, hogy neki több meg több anyagot nyújtson. (Folytatása következik.)

— **Haltenyésztés Somogyban.** Gaál János halas taváról a Som.-ban foglalt adatokból a következőket idézzük: Kaposvártól alig fél óra járásnyira, K.-Ujlak szomszédságában, az erdők mélyében van a jól kezelt birtok éjszakeleti részén a halas tó, körülbelül 3—4 hold térségen. Habár a természet már maga sokat adott itt, mégis a tulajdonosnak csak költség és fáradság után sikerült a haltenyésztést azon fokra emelni, hogy most már jövedelmet is hoz. A kristály-tiszta vízforrás a tulajdonos birtokán van, s először érinti a tenyésztavat, mely 1—2 öl mélyre ásva rostély és zugóval ellátva, közvetlenül összeköttetésben van a nagyobb halastóval. A tenyésztóba a Dunáról hozatja a csukát és pontyot, mely kiválólag tenyésztetik a tavakban, miután a Balaton nemes halaival hiába tett próbát, azonnal elvesztek, így a fogás — vagyis süllő. Midőn a tenyésztóban már megnőtték a halak, akkor leereszti róla a vizet: összefogja az összes vízi lakosságot, s belebocsátja a nagy tóba, amaz egyuttal tisztítást is nyervén, s új lakosokat. A nagy tóban — habár a esuka mohón emészti a kisebb halakat — még is vannak 5—6—7—8 kilós sulyu pontyok és csukák; sügér is nagy számmal; különösen szépek az aranypontyok, s e mellett izesek, és semmi sárszaguk nincs. A kaposváriak nagyon kedvelik, s számos megrendelést tesznek. A halak erre készített ládáknak elevezen szállítanak be a székvárosba. Kifogatván az eladásra szánt hal mennyiség egy külön víztartóban helyezték el, melyben folytonosan mozgásban levő, kristálytiszta víz fut keresztül, s midőn kilónként érkezik, csak onnét szállítják a székváros felé, kilónként 80 krért. A tavak mellett van a jól ápolt füzes, melyet kosárfonásra használnak fel az élelmes tulajdonos, és pedig szép sikerrel.

— **Meleg tó decemberben.** A Siótól Fenékig 30—40 ezer hold berek terül el a déli Balatonpart hosszában; e berkek mentén van pár olyan meleg tó, hogy még e rendkívül hideg napokban sem fagyott be. Azt írja a „Somogy“ egyik tudósítója, hogy e tavakban annyi a szárcsa és récze, hogy sokszor nem látni a szárnyasoktól a vizet. Ide menekülnek a befagyott vizek lakói a zord napokban.

— **Uj hal a Balatonban.** Fonyódról írják, hogy az ottani halászok olyan halakat fognak, minőket a Balatonban eddig soha sem találtak. A legnagyobb, mit eddig fogtak, másfél kilót nyomott; háta és oldala barnás fekete, a hasa pedig sárgás; ninesen sem pikkelye, sem szálkája, nagyon jó izü! A halászok elnevezték cigányhalnak.

— **Halbőség.** Nemes-Ocsáról írja levelezőnk: Községünk határában a még 1876. évben kiöntött Duna árvize által kivájt medencékben jelenleg oly nagy mennyiségben fordul elő a hal, nevezetesen a ponty, hogy azt a szegényebb osztályu nép kocsai és mázsa számra halássza, sőt némely medencében, Vöstön és Kis-Tanyon oly sok van, hogy a már beállott nagy hidegek és havazások dacára sem fagy a víz a hal nagy mennyiségétől. Ily helyeken nem is kell halászni sem, mert a vizet zsákok és kosarakkal is könnyen kimerhetik. Az egyes halak sulya 2—5 kilogr. Bizony nagy áldás ez az itteni szegény népre, kiknek a rossz termés folytán kevés kenyérik jutott; ez legalább amennyire-annyira pótolja a kenyérhiányt.

— **Rengeteg sok hal.** A muzslaiak és ebediek decz. 19-én és 20-án vittek ropant mennyiségű halat a környékbeli piacokra. Ha számítottak arra, hogy a karácsonybójt alkalmával mindenki, a legszegényebb is hagyományos régi szokás szerént, halat akar enni, számításukban a kelendőség iránt nem esalatoztak, de igen feltűnő, hogy akkora készletet bírtak szerezni.

— **Amerikai hal** az angol piaczon. A friss husnak teljesen sikerült áthozatala Amerikából Angliá-

ba, azon gondolatra vitte a vállalkozókat, hogy miért ne lehetne halat is ily módon áthozni az Océánon s nem régi-ben Csanádból valóban utnak indítottak egy ily küldeményt s a kísérlet teljesen sikerültnek mondható. Ezen vállalkozásnak nagy jövője van, a mint az amerikai lapok írják, mert eddig is sok lazacz lett preparált állapotban Canada és Californiából Európába áthozva. A canadai lazacz már rég nagy keletnek örvend az amerikai piacokon s 1878-ban Canadából az egyesült államokba, mintegy 1³/₄ millió kilogramm lett elárusítva.



A TÓ PARTJÁN.

L Ö V É S Z E T.

Az ismétlő (repetir) puskákról.

Az utóbbi időkben gyakran fölmerült az a kérdés, hogy nem volna-e czélszerű egy a hadseregnél, valamint vadászati czélokra ismétlő fegyvert használni az egyszerűbb hátultöltők helyett.

Az említett felszólamlások folytán a kérdéshez hozzá szólni most nem időszerűtlen, minél fogva czélszerűnek véljük egyet mást elmondani itt, az ismétlő fegyver előnyös és hátrányos oldalairól.

Ismétlő fegyvernek nevezünk oly puskát, melynek a cső alatt, az ágy és cső között, vagy a fegyver tusában elhelyezett kamrája (magazin) 7—12, sőt 24 darab töltényt tartalmaz. Az ismétlő fegyvereknél rendszeren a ravasztartó helyén van egy emeltyűs szerkezetű závarrész, melyet ha ujunkkal egyszer előre tolunk és azt mindjárt visszahuzzuk, akkor e csekély erőt igénylő mozgatás a következő dolgokat végzi el 1—2 másodpercnyi idő alatt: a kilőtt töltény hűveljét kihuzza, ezzel egyidejűleg a sárkányt felhuzza, miközben a kamrából egy új töltényt emel ki s azt a töltényüreggel egy magasságba hozva betolja s végre a töltényüregtet elzárja.

Mind ez 2 másodpercnyi idő alatt történik, miközben a töltés és lövés közben nem szükséges a fegyvert az arcz és váll mellől (az irányozás közben való helyről) eltávolítani; tehát az ismétlő fegyver főelőnye a válságos pillanokban való gyorskezelhetőség.

Az amerikai Winchester-Henry által 1860-ban föltalált és róla elnevezett ismétlő fegyver a legismertebb, utána következik a Vetterli és Spencer féle.

A sveczi hadsereg a Vetterli-félével, az amerikai a Spencer-félével van ellátva. Az előbbinek kamrája az ágyban van és 12 db töltényt tartalmaz; az utóbbinak kamrája a fegyver tusában 7 darab töltényt tartalmaz; a Henry Winchesternek kamráját, egy a cső alá azzal párhuzamosan helyezték, gyöngébb anyagból készült cső alakú üreg — 15 darab tölténnyel — képezi.

A legujabb ismétlő fegyverek közül egyszerűsége miatt érdeme! különös említést a Párisban feltalált Hotchkisz B. B. féle fegyver, a töltények ennél is egy a fegyver-ágyában, lévő csőben helyezték el, közönséges henger závarral. Észszerű szerkezetének előnye abban áll, hogy bármely más, de hasonló henger-závarzattal bíró fegyver (gyútás és Chassepot stb.) legkönnyebb szerrel változtatható ilyen ismétlő fegyverré.

Az osztrák Wänzl, a belgiai és francia régi Tabatière s így általában csapó závarral ellátott fegyverek ismétlővé átváltoztatására Wetmore és Bennett Nev-Havenben találtak fel kamrás (magazin) szerkezetet, nem maradtak el azonban Dreyse, Werndl és mások kitűnő szerkezetű kamrásfegyvereikkel. E fegyverek gyorsan kezelhetők a nélkül, hogy a lövő figyelme elvonatnék az ellenségről, — dacára annak némelyek előnyösebbnek tartják a lassu, de biztosabb lövést a czéltalanul tett számosabbnál; és teljes joggal, mert lehetetlen, hogy az ember egy perc alatt csak megközelítőleg helyes czélzással 10—12 lövést tehessen annál kevésbé, mert a gyors tüzelés következtében származott puskapor-gázok felleget képezvén, a czélba veendő tárgyat eltakarják szeméink elől. Igaz ugyan, hogy az ismétlőfegyverek alkalmazhatók mint egyszerű hátultöltők is, s csak a válságos pillanatokban használnak fel előbb említett előnyeik; — mindkét esetben azonban a tölténynek könnyűnek kell lenni, — különben a fegyver súlyát növelné. A golyó könnyütsége idézi elő azon körülményt, hogy először a röppálya nagyobb körívet alkotván, a culminatio-pont magasan fekszik a víz-

szintestől, hatása, ütőereje a golyónak csekély, súlypont-helyezete kedvezőtlen s a befutott pálya igen rövid lesz.

Minden ismétlő fegyver tehát kevesebb értékkel bír mint az egyszerű hátultöltő, s ezeket amazokkal felserélni annyit tenne, mint a minden esetben czélszerűnek bizonyulhat feláldozni a csakis különös alkalmakkor használhatóért. De még ezen kevés esetben is nagyon föltételes az ismétlő fegyverek haszna; — tág tere nyílik a haszontalan s czél nélküli töltény pazarlásnak, minden ellenőrzés, nemkülönben sorlövés vagy egészen meghiusul, de legtöbb esetben több időt vesz igénybe, mint mikor az egész szakasz egyszerre tölt. Majdnem elkerülhetlen a závar gépezetében a gyakori és hirteleni fennakadás, — amennyiben a fegyverben sok toló készülék van, mely a harcztéri esőzés, por, piszok által erős surlódásokat idéz elő.

Ha tehát mindezen hátrányait kétes előnyeivel összehasonlítjuk, azon következtetésre jutunk, miszerint jobb lenne egyszerű hátultöltőnk megartani s inkább arra fordítani gondot: — miként lehet a fegyver kezelőjét annak czélszerű és helyes használatára tanítani.

Nálunk a Werndl-féle puskákat kezdték el ismétlő fegyverekké alakítani, azonkívül Kropatschek őrnagy találmányát próbálták meg. Hisszük, hogy az ismétlő fegyvereknek fentemlített hiányosabb szerkezetek folytán előfordulni szokott hátrányaik a Werndl-féle átalakításnál kellő figyelembe vétetnek.

Vadászati czélokra leginkább Amerikában használják az ismétlő fegyvert, — nagy vadra robbanó lövegekkel. Amerikában sima csövű sűrűes ismétlő puskák is vannak kis vadra való vadászatokra.

— **Lövészegyletek Ausztriában.** A földmivelési miniszterium engedélye folytán, Ó felsége beleegyezésével minden fennálló és keletkezendő lövészegylet, egyleti tevékenységét illetőleg, érintetlenül hagyva a belügyminiszteriumnak, mint legfőbb egyleti hatóságnak felügyeleti joga a földmivelési miniszteriumhoz utasítatik. Azért a politikai hatóságok felszólítanak, hogy közigazgatási területükön levő lövész-egyletekről szóló lajstromot a helytartóságok elé terjeszszék. E lajstromban külön rovat alá helyezendők: a politikai hatósági kerület, az egylet székhelye, a lövölde holléte, a lőtávol és a czéllövő helyek számának meghatározásával együtt, végre a jelenleg működő egyleti tagok száma.

JEGYZŐKÖNYV

a Lüttichben 1879. évi okt. 22-én és 23-án megtartott

összehasonlító löfegyverpróbák és lövés kísérletekről.

MÁSODIK NAP.

Lövési kísérletek.

(Pontossági sörét-lőpróbák dekarbonizált, egyetlen egy darabból öntött aczéllétesővűekkel, — Pieper-féle rendszer — melyek 1879. évi okt. 23-án reggel 10 órakor Pieper gyárában, Lüttich, Rue de Bayards, tartattak).

Miután e kísérletek czélja, bebizonyítani, hogy a Pieper-féle csövekkel a lövés eredményét előre meg lehet határozni, a nélkül, hogy szükséges volna a csöveket megpróbálni és azokat e próba közben kidolgozni, az erre kiküldött bizottság elé okt. 22-én d. u. 4 órakor körülbelül 70 kész kétesővű puskát tettek, melyek azonban még nem voltak töltényüreggel ellátva, s ennek következtében nem voltak belőhetők. A lövés kísérletekhez szükséges 12 kétesővűt tetszés szerint kiszemelték, az előre megállapított

lövési lajstrom szerint számokkal látták el. Ezután elkezdtek a 12 csövön a töltényüreg szélesebbre furásának proceduráját. Következő nap, okt. 23-án d.f.e. 10 órakor a 12 csövet ujjal a bizottság elé helyezték, mely azonosságukat konstataálta. E 12 cső közül 6, 12-ös kaliberű és 6, 16-os kaliberű volt. Mind a két kaliberű csövek között volt egy-egy sima, hengeralakulag kifurt cső, két-két cső becsavart „Würge-Cylinder“-rel (a vége felé szűkülő henger), két-két cső a bal öbölbe beforrasztott „Würge-Cylinder“-rel és egy-egy cső „Würge“-huzalokkal a bal öbölben (choke rifled) A becsavart „Würge-Cylinder“-eket azután a bizottság tetszése szerint kicsérélték; ezzel a lövési kísérletek elkezdődhettek. A czéltávol 36 méter (40 yard, 50 lépés) hosszúságú, üvegtetővel fedett s a 1. gujabb rendszer szerint konstruált. A lövészek és a czélmutató egy villanyos vezetógép által kölcsönös közlekedésben vannak. A czéltábla egy vaslapból áll, melyet fakeret környez. Ez utóbbin található a szögek a papírczellapok megerősítésére, melyeknek hossza és szélessége 1 1/2 méter, tehát elég nagyok arra, hogy a sörétlövés teljes képét mutassák.

Egy biztosított vasajtó, rudakra és sinekre helyezve, lehetővé teszi a papírczellapok veszély nélküli levételét és föleserélését. A csövek egy egytetemes lökészkülék segítségével kilövettek. A bizottságból némelyek a lövészek mellett, mások a czélmutató mellett voltak; ez utóbbi váltotta fel a papírczellapokat, melyeken a cső, a lövés és a sörét száma, valamint a lópor sorszáma van fölírva, megfelelőleg a nyomott és a jelenlevő urak közt kiosztott lövési lajstromnak.

52 lövés történt, melyek közül 25 12-ös kaliberű és 27 16-os kaliberű csövekkel tétetett. A töltények Eley Brotherstől Londonból valók, első minőségűek és zöldek voltak, kemény söréttel (chilled shot) és angol lóporral megtöltve. A 31, 33, 37, 38, 46, 48, 49, 50, 51 és 52 számú lövészeknél az angol lóport német Diana-lóporral — Cramer és Buchholtz gyárából (Rönsahl, Westphalia) — helyettesítették.

A használt sörétsorok voltak . . 7, 6, 3 B. angol, melyek a német számoknak . . 8, 7, 5, 1 megfelelnek.

A 24, 25, 51 és 52 sz. lövészek özsöréttel történtek. Egy 6-os bizottság konstataálta előbb minden egyes, mindentéle sorszámu söréttöltény sörétszemeinek számát, ugy a 12, mint a 16-os kaliberből.

A következő számokból 7, 6, 3 B. egy 12-ös kaliberű töltényben . . 605, 485, 218, 133 sörét egy 16-os „ „ . . 460, 370, 179, 102 „ volt található.

A töltény állott:
12-ös kal. 3 1/2 drams vagyis 6.20 gr. lóporból
„ „ 1 1/2 onzes „ 42.48 „ söréttől
16-os „ 3 drams „ 5.31 „ lóporból
„ „ 1 1/8 onzes „ 31.86 „ söréttől.

Minden lövés után az illető papírczellapot a gyülekező helyiségbe vitték, s ott a falra felszögezték. A bizottság tagjai (kkor a lövési kép közepébe egy 76 cm. (3 angol láb) átmérőjű kört rajzoltak és megszámozták a söréteket. A sima, hengeralakulag átfurt csövekkel telt lövészeknél a körön belül található söréteket számolták meg; a többi lövésnél azonban, hogy időt és fáradságot megkíméljenek, a körön kívül található söréteket. Az ily módon konstataált számokat a lövési lajstromba beírták.

A lövési kísérletek d. u. 3 órakor végződtek, Libioulle Párisból, emelt szót és hangsúlyozta az ímént befejezett lópróba nagy és jelentékeny eredményét. Erre a lövési lajstromba beírt összes számokat hangosan felolvasta a gyülekezetnek, hogy minden jelenlevő saját följegyzéseivel hasonlíthassa össze őket és helyességüket megállapíthassa. Végre indítványára elhatározták, hogy a jegyzőkönyv az épen most felolvasott lajstrom és az abban foglalt eredmények alapján szerkesztessék, s hogy a jelenlevő urak aláírásai kik e második, valamint az első napon, neveiket egy lajstromba beírták, a jegyzőkönyv hitelesítésére nézve érvényesekül tekintessenek.

Ez alkalommal is számos szakember, fegyver- és löszergyáros, puskaműves és tűzörégi főtiszt volt jelen.

Lövési lajstrom.

A lövés száma	Kaliber	A cső száma	A cső neve	Jobb vagy bal cső	Sörétszám	Egész söréttöltény	Számozott sörétek	Eredmény: sörétsz. a körön	A lövés száma	Kaliber	A cső száma	A cső neve	Jobb vagy bal cső	Sörétszám	Egész söréttöltény	Számozott sörétek	Eredmény: sörétsz. a körön
1	12	1	sima, hengeralaku	j.	6	485	171	171	26	16	7	sima, hengeralaku	j.	6	370	166	166
2	"	1	"	b.	6	485	174	174	27	"	7	"	b.	6	370	120	120
3	"	1	"	j.	B.	133	63	63	28	"	7	"	j.	B.	102	68	68
4	"	1	"	b.	3	218	97	97	29	"	7	"	b.	3	179	85	85
5	"	2	2. becsavart „Würge-cylinder“-rel	j.	6	485	91	394	30	"	8	2 becsavart „Würge-cylinder“-rel	j.	6	370	114	256
6	"	2	"	b.	6	485	115	370	31	"	8	" Diana-lópor	b.	6	370	74	296
7	"	2	"	j.	3	218	48	170	32	"	8	"	j.	3	179	29	150
8	"	2	"	b.	3	218	47	171	33	"	8	" dto.	b.	3	179	45	134
9	"	3	"	j.	6	485	131	354	34	"	9	"	j.	6	370	107	263
10	"	3	"	j.	6	485	101	384	35	"	9	"	j.	6	370	132	238
11	"	3	"	j.	6	485	91	394	36	"	9	"	j.	6	370	97	273
12	"	3	"	j.	6	485	108	377	37	"	9	" dto.	j.	6	370	76	294
13	"	3	"	j.	6	485	170	315	38	"	9	" dto.	j.	6	370	85	285
14	"	4	1 beforrasztott „Würge-cylinder“-rel	b.	6	485	111	374	39	"	10	1 beforrasztott „Würge-cylinder“-rel	b.	6	370	104	266
15	"	4	"	b.	3	218	44	174	40	"	10	"	b.	3	179	37	142
16	"	5	"	b.	6	485	78	407	41	"	11	"	b.	6	370	96	274
17	"	5	"	b.	3	218	42	176	42	"	11	"	b.	3	179	45	134
18	"	6	„Würge-huzalok a bal csőben (choke-rifled.)	b.	7	605	160	445	43	"	12	„Würge-huzalok“ a bal csőben (choke-rifled)	b.	7	460	152	308
19	"	6	"	b.	6	485	140	345	44	"	12	"	b.	6	370	110	260
20	"	6	"	b.	3	218	41	177	45	"	12	"	b.	3	179	47	132
21	"	6	"	b.	3	218	41	177	46	"	12	" Diana-lópor	b.	3	179	39	140
22	"	6	"	b.	B.	133	27	106	47	"	12	"	b.	B.	102	27	75
23	"	6	"	b.	B.	133	20	113	48	"	12	" dto.	b.	B.	102	22	80
24	"	6	"	b.	B.	133	20	113	49	"	12	"	b.	B.	102	18	84
25	"	6	"	b.	gol.	9	9	9	50	"	12	"	b.	gol.	9	9	9
			"	b.	"	9	9	9	51	"	12	"	b.	"	9	9	9
			"	b.	"	9	9	9	52	"	12	"	b.	"	9	9	9

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A párbaj szabályai,

melyeket gyakorlatból merítve összeszedett

Chappon Lajos vivómester.

ELŐSZÓ.

A párbajok mindenütt statutörvények által tiltvák; és valóban esodálatos dolog, hogy ama böles és atyai törvények, melyek az álladalom békés polgárait a negédes ezivódók önkénye ellen őltalmazzák, még általános viszhangra nem találtak a nemzetek keblében; s kik azokat átlágni elég vakmerők, közmegevetéssel nem sujtatnak.

A törvény őltalma alá veszi ugyan azt, ki a párbajt visszautasítja, s becsületét fel is tartja; de polgártársai más véleményben vannak fölöle, — s a ki valaha ily helyzetben volt, vagy arról hallott, kénytelen megvallani, hogy az, ki a párbajt visszautasítja, minden törvény daczára rossz véleményt költött személye iránt, s gyakran alávaló elnévezek gúnytárgya lón, kik őt büntetlenül bánthatni hiszik.

Részemről én a párbajt soha sem tiltanám statusilag, hanem, miként érdemi, nevétségessé tenném; mert nincs bizonyosabb annál, hogy a párbajok legnagyobb része nem egyéb hetyke vitézkedésnél, mellyel a heveskedő fiatal vér némely árnyékoldalait takarni szereti.

Fegyveres kézzel bebizonyíthatjuk ugyan olykor, hogy van bátorságunk, de a becsületet soha; sőt gyakran az ellenkezőt. — A becsület és jog oklevelét csak az ész oszthatja, de fegyver soha. Hibáznék, ki egy rossz tettet más rosszal akarná helyrehozni. Fegyverrel csak dicsőséget arathatunk.

Vannak ugyan sérelmek, melyeket a törvény büntetlenül hagy; és csak ily esetekben érezheti magát talán egy becsületes ember feljogosítva a párbajra; noha sokkal több bátorság jele, ha valaki inkább gyávának akar tekintetni a tömegtől, mintha karddal vagy pisztolylyal más és saját életét kockáztatja. De a szélsőségek érintkeznek, s a legnagyobb bátorságot a legnagyobb gyáváságnak keresztelheti a rosszakarat.

És ez utóbbi tekintet, birt engem a franczia, és angol nemzetnél divatozó párbajszabályok közre bocsátására, csak annyit említvén meg egyelőre, hogy a választott tanuk és segítők, gyakran akaradjuk ellen is nagy bajba keverhetik védenzeiket, ha e szabályokat szem előtt nem tartják, vagy nem tudják.

Minthogy ezen sokoldalú tapasztaláson alapuló nézeteket csak a végből bocsátom közre, hogy azok utasításul és felvilágosításul szolgáljanak; remélem, hogy azok csupán és egyedül akkint fognak tekintetni és fogadtatni; és ha polgártársaim elismerik, hogy használni akartam, eléggé jutalmazva lesznek.

Boldognak érzendem magam, ha kitűzött ezéomat elérem, s ha tiszta és világos utmutásaim által, oda működhetem, hogy a képzelt megbántásokért felmerülhető párbajok vérontás nélkül kiegyenlítettessenek, azok pedig, melyekre a becsületérzés és szükség kényszerít, szabályszerűleg, részrehajlás nélkül és emberségesen végre hajtassanak.

A szerző.

*) Egy 1848-ban megjelent s elkallódott könyvből. A könyv végén alá vannak írva: b. Oreyz Béla, gr. Károlyi György, Karácsonyi Guidó, b. Eötvös Dénes, herzeg Woroniecki, id. gróf Forgách Antal, b. Laffert Antal és b. Balassa Antal.

Párviadalmi szabályok.

ELSŐ RÉSZ.

A sérelemlről.

1. Ha egy szóváltásból eredt vitában egy csúfszó mondatik ki, akkor a gyalázott bizonyára megsértett; de ha a csúfszót ütés követi, ugy a megütött a sértett fél. Ki megérint, üt. Ha egy arczcsapásra ütés következik, mely nehéz sebet okoz, még is az a megsértett, ki először érintetett.

2. Egy csúfszó elegendő sérelem, s ha egy másikkal is választottat volna reá, mindig az előbb gyalázott a megsértett.

3. Ha egy udvariatlan szóra, csúfszó választottatik, s mind a két fél sértettnek véli magát, akkor szükséges, hogy az e vitából eredhető viadal minden nemei sors alá bocsáttassanak.

4. Ha valaki ok nélkül hivatik párviadalra, akkor bizonyára a kihívó a sértő, s a tanuk kötelessége, mielőtt a vivást megengednék, annak okát megtudni.

5. Ha a csúfszó nem mondatott ki, s a szóváltásban az udvariasság szabályai nem sértettek meg, és csak az egyik kíván elégtételt, ugy sem ő a sértő, sem pedig, a ki elégtételt ígér, a sértett rangjába nem lép; hanem a viadal minden nemei sors alá bocsáttatnak.

6. A fiu atyja védelmét, ha öregsége miatt a sértésre nem felelhetne, magára veheti, az ellenfél korához közelebb állván mint apjához; s ha ez utóbbi legalább már 60 éves, akkor a sértett fél helyét foglalja el, annak jogaival élvén. Ha az apa volt valamely vita kezdője, fia bele nem avatkozhatik.

7. Vannak súlyos sérelmek, melyek azonnal ellenbosszút okoznak, de általában az ily ökölviadatok, melyekre csak erőszakoskodások ragadhatnak, mindig kerürendők. A megviváshoz szükségtelen a birkozás s a birkozás mindig élet-halálra okoz párviadalt.

8. A sérelemnek különbféle nemei vannak, melyeket ekkép rendezünk el. — A sértés. — A csúfszóval sértés. — Az ütés és sebesítés általi sértés. E három esetben nincsenek a sértőnek ugyanazon előjogai.

9. A sértett (l'offensé) választhatja a fegyvereket, melyeket a sértőnek el kell fogadnia.

10. A csúfszóval sértett (offensé avec insulte grave) választja a párviadal nemét, s a fegyvereket.

11. Az ütéssel és sebesítéssel sértett, választja a párbaj nemét, a fegyvereket, s a távolságot; továbbá követelheti, hogy a sértő saját fegyverével ne éljen, mely esetben azonban a sértett sem élhet sajátjával. Véleményünk szerint az ütéssel sértett előjogát más sérelmekre is jó volna átruházni: u. m. a nő vagy leány elcsábítására, a hamis játéki vádra stb.

12. A párviadal neme csak a szokottakból választható. Ha szokatlan viadal kívántatnék, melyet a sértő nem tartozik elfogadni, mind a két fél beleegyezése szükséges, azon felől megkivántató a tanuk írásba foglalt helybenhagyása és megegyezése.

13. Ha egy egyén valakit a nélkül hogy ismerné, párviadalra szólít, s a kihívott vivómester volna, kötelessége a kihívónak kiletét felfedeznie. Ha a kihívó elfogadja, ugy a vivómester büntelen.

MÁSODIK RÉSZ.

A fegyverek minémiségéről.

A rendes fegyvernek három neme vagon.

1. A vitor. (Stossdegen.)

2. A piztoly.

3. A kard.

1. Csak a kölesönös beleegyezés határozhat más fegyvert, sőt még a kardot sem tartozik elfogadni a sértő, ha nyugalmazott, vagy kilépett katonatiszt, s a karddal vivni képtelen.

2. A fegyverek oly állapotban legyenek, hogy a vívásnál használtathassanak.

(Folytatása következik).

A pesti lovaregylet közgyűlése.

A pesti lovaregylet múlt hóban tartott közgyűlése az alapszabályokban és ez által a testület belső szervezetében tetemes változásokat tett. A leglényegesebb két módosítás az, hogy ezentul (1880 január 1.) választandó egyleti tagok 100 frt évdíjat fizetnek; — a másik: hogy öt tagu versenyigazgatóság (Directorium) lép ezentul az intézők (Stewards) helyébe. — E versenyigazgatóság tagjait a választmány maga kebléből választja évenként s e testület a „versenyek körüli ügyekben önállóan intézkedik“. — Végül elnök Károlyi Gyula gr. a bécsi Jockey-club egy átiratát közli, mely decz. 19-én tartott választmányi üléséből származik, s melyből az tűnik ki, hogy az eddig fennállt „Legfőbb ítélő bíróság verseny-vita ügyekben“ (Schiedsgericht oberste Instanz) megszüntetett, s teendőit a directorium vette át. A bécsi Jockey-club most azt proponálja a legfőbb ítélő bíróság összeállítására nézve, hogy „ha a pesti Lovaregylet beleegyezik“: akkor az ausztr. Jockeyclub comitéja megválasztja a pesti Lovaregylet elnökét és versenyigazgatóságát (fünfer Directorium) mint az ő képviselőit, ha viszont a pesti lovaregylet választmánya a bécsi Jockey-club elnökét és ötös directoriumát megválasztja ottani képviselőit. A melyik ötös directorium valamely óvás vagy panasz felett ítelt, felelőse esetében csak két tagját küldené a legfőbb ítélőszékbe.“ Az indítvány elfogadott, s így a jövő január 8-ki közgyűlésen választandó pesti „Versenyigazgatóság“ öt tagja — egyuttal legfőbb ítélőszéki tag is lesz.

— **A pesti lovaregylet** 1880. január 8-án d. u. 3 órakor évi rendes közgyűlést tartja, mely a választmány kiegészítésével, múlt évi számadások és az alapítványok s pénztár állapotával foglalkozand. Ezt követi a választmányi ülés, mely az 5 tagu versenyigazgatóság választását ejtendő meg, s a jövő évi költségvetést megállapítja. A megválasztandó versenyigazgatóság a pesti versenyek helyét és napjait, azok feltételeit s az államdíjaknak a hazai versenytereken mikénti felosztását határozza el.

— **Gyulán** a sport-klub megalakult. Negyven férfi és 20 női tagja van már. Több szakosztályra oszlik. A klub elnökévé egyhangulag Kövér László ur választott meg. Van már 4 teljes vívőeszköz, több puská, néhány szán, csolnak stb. Kedden délután már vagy 15 kisasszony is vett részt a korecsolyázó-osztály művelein és pedig kezdetben szép sikerrel. Üdvözljük ezen új együletet, mely hivatva van a test fejlődését nagyban előmozdítani.

— **Távlovaglások.** A „N. F. P.“ e napokban esedélkezve emlékezett a híres angol hírlapi tudósító Mr. Archibald Forbesnek ama távlovaglásáról, melyet ő Afrikában tett. Ugyanis Ulunditól Landsmandsdriftig 110 angol mérföldet 94 óra alatt hagyott hátra, mialatt Mr. Forbes csak hat órát aludt. Eközben hat lovat használt egymás után, mindig kitünően táplálkozott s minden kigondolható itallal (champagneival, bordeauxival) el volt látva. Sokkal nagyobb figyelmet érdemel azonban Rollfs és Stecker, kik kedvezőtlenebb viszonyok közt, csaknem ugyanannyi idő alatt Battifaltól Tagserboig, lovagoltak, mely táv 220 mfd. Ez egész utban nem kaptak vizet; 108 órára volt szükségük, tehát 14-gyel több, mint Forbesnek a 110 mfdhöz. A száz-

nyolcz óra alatt folyvást mentek s alvásra gondolni sem lehetett. Részint lovon, részint gyalog és tevével tették ez utat szakadatlanul, azért, mert vízhiány miatt, ha késlekednek, könnyen ott vesznek vala. Tömlőben vittek ugyan vizet magokkal, de ez másnap már megposhadt s használhatlanná vált. Erőkifejtésüket azonban nagyban okozta önfentartási ösztönük is.

— **Pestmegye lótenyésztési bizottsága** a földmivéls-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterhez a lótenyésztés érdekében a következő feliratot intézte: Nm. m. kir. miniszter ur! Azon reményben, hogy a múlt évekhez hasonlóan az 1880-dik évben is fog nagyméltóságod által Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye lótenyésztésének emelésére kiosztandó jutalomdíj utalványoztatni, a díjosztások helyére, idejére és módzataira vonatkozólag van szerencsénk javaslatunkat a következőkben előterjeszteni: A díjosztások megtartására Bia, Kalocsa és Nagy-Kőrös hozatnak javaslatba, és pedig olyképen, hogy Bián május hó 27-én délelőtt 10 órakor, Kalocsán május hó 30-án d. e. 10 órakor és Nagy-Kőrösön június hó 30-án d. e. 9 órakor tartatnának, mely alkalomkor a következő államdíjak lennének kifizetve: I. A sikerült szopós csikók és bemutatott anyakanczák számára, melyek jól ápolt, egészséges és erőteljes állapotban vannak s jó tenyészkaneczák kellékével bírnak: Első díj 6 db magyar arany, második díj: 4 db magyar arany, harmadik díj: 2 db magyar arany, negyedik díj: 1 darab magyar arany. II. Hároméves kanca-csikók számára, melyek kitünő tenyészképességgel bírnak: Első díj: 4 darab magyar arany, második díj: 2 darab magyar arany, harmadik díj: 1 darab magyar arany. III. Minden tekintetben kitünő egyéves kanca-csikók számára: Első díj: 3 db magyar arany, második díj: 2 db magyar arany. IV. Minden tekintetben kitünő egyéves kanca-csikók számára: Első díj: 3 db magyar arany, második díj: 2 db magyar arany. V. Minden tekintetben kitünő három és kétéves mén-csikók számára: Első díj: 4 db magyar arany, második díj: 2 db magyar arany, harmadik díj: 1 db magyar arany. Az állam részére esetleg vásárolandó egyéves mén-csikók szemléje és vásárlása Nagy-Kőrösön történhetnek.

— **Az osztrák állami ménese** katonai szolgálata legújában újra szervezetet. A katonai kar áll e szerint 1 tábornok vagy ezredes, 6 törzstiszt, 11 kapitány, 25 egyéb tiszt, 5 számtiszt, 15 állatorvos, 26 gyógykovács, 4 számvívó őrmester, 35 őrmester, 30 szakaszvezető, 299 káplár, 1117 közlegény, és 47 tiszti szolgából. E nagy apparatus mindössze egy ménes, a radauczi és ősménteleg kezelésével van megbízva.

— **A hadsereg lószükséglete** s annak lehető legezelszerűbb beszerzési módja képezte azon értekezlet tárgyát, mely a magyar földmivélségi miniszterium kezdeményezése folytán múlt héten Bécsben a közös hadügyminiszteriumban megtartott. Az értekezleten Pejacsevich altábornagy és lovassági fő felügyelő elnöklöte alatt a magyar földmivélségi miniszterium részéről Horváth tábornok és Tanfi min. titkár, a honvédelmi miniszterium részéről Bittó min. tanácsos és Henneberg tábornagy, az osztrák földmivélségi miniszterium részéről Gravenitz, s végre a közös hadügyminiszterium részéről Haitzinger tábornok, továbbá Ambrózy és Hollein ezredes vettek részt. Feladata volt ezen értekezletnek azon módzatokat megállapítani, melyek mellett a tenyésztőktől való közvetlen vásárlást a hadsereg érdekeinek megsértése nélkül megkezdeni lehetne. A magyar kormány, képviselői azt sürgették, hogy már a jövő év tavaszán az ország 15—20 helyén tartassanak pótlovazási vásárok, melyeknél biztosítva legyen az, hogy minden tenyésztő vagy egyéb ló tulajdonos egyenesen és közvetlenül is bemutatthassa eladó lovat a vásárló katonai bizottságnak, s hogy ezen bizottság mindazon felajánlott lovakat, melyek hadi célokra alkal-

masak, rögtön a helyszínén megvásárolhassa. Ezenkívül még a katonai csikótelepek kérdése is beható tárgyalás alá vétetett. Ezen telepek rendeltetése az volna, hogy oda már 2 éves korukban vásároltatnának a tenyésztőktől jó csikók, melyekből a tisztek és altisztek részére szükséges jobb minőségű „charger“-ek neveltetnének. A teljes koru lovak közvetlen vásárlásának megkezdése tekintetében most sem juthatott végleges megállapodásra a bécsi értekezlet, miután a hadügyministerium képviselői nem nyugodtak bele a vásárok rendezésének azon feltételcibe, melyek nélkül a földmivelési ministerium képviselői az ügyet biztosítva nem látták. A csikótelepek kérdésében azonban örvendetes megállapodásra jutott az értekezlet, a mennyiben határozattá vált, hogy a mint a hadügyi budget kerete megengedi, először is Erdélyben szerveztessék egy ily intézet, melyben a tenyésztőktől vett 3—400 csikó neveltessék fel a hadsereg részére.

— **A bikaviadalok**, melyeket Spanyolországban a királyi lakodalom alkalmából megtartottak, mozgásba hozták az állatvédő egyleteket. A bécsi egylet legutolsó ülésében indítvány tétetett, hogy kerestessék szövetség a német, francia és angol egyletekkel a végre, hogy Spanyolországban a bikaviadalok beszüntetessenek. Nekünk úgy remélik, hogy ott egyelőre a királyoknak a merénylők ellen való megvédésére volna szükség. A bikaviadal ellenes állatvédő liga nem keresett fel minket. Különbben minálunk egyelőre nem annyira állatvédő mint inkább embervédő egyletek de nagyon elkelnének!

— **Állatseregletbeli jelenet.** E napokban Lyonban egy állatseregletbeli szolga egy ketreczbe mentén, hol két fiatal oroszán volt, hogy a ketreczet tisztogassa, mind a két vad állat neki esett és arczát s testét körmeikkel összemarczangolták, a többi szolga kifeszítette a ketrecz



A KOCSA PUSKÁS.

rácsozatát s egy fiatal nő, az állatsereglet tulajdonosának lánya, bátran lépett a ketreczbe és a vad állatok azonnal meghunyászkodtak előtte. Az összemarczangolt szolgát kihúzták a ketreczből és kórházba vitték. Noha sok és súlyos sebeket ejtettek rajta az oroszánok, az orvosok azt állítják, hogy élete nem forog veszélyben.

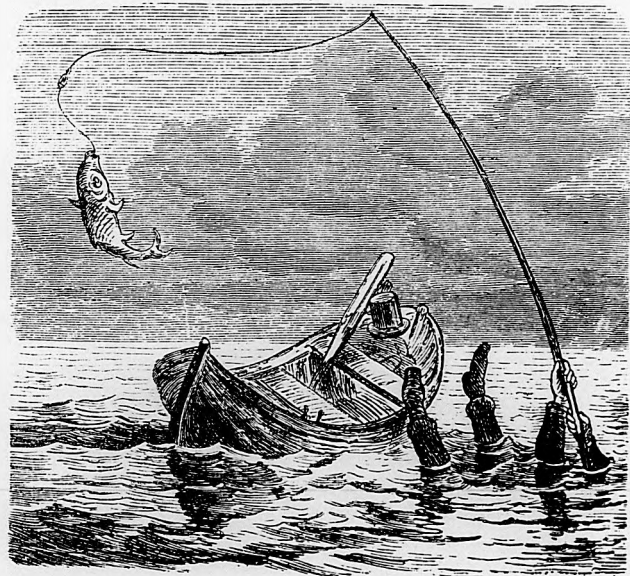
— **A szarvhordozás.** E közmondás jelentése ugyan mindenki előtt ismeretes, de nem származása. Andronikus görög császár, a ki 1183-ban Konstantinápolyban uralkodott, nagy tisztelője volt a női nemnek, és igen gyakran megtisztelte a város szép asszonyait magas látogatásával.

Hogy azonban férjeiknek is örömet szerezzen, szabad vadászati joggal ajándékozta meg őket és ezen legmagasabb kegy jeléül megparancsolta, hogy az így kitüntetett férfiak mindegyikének ajtajára egy pár szarv függesztessék ki.

Jéghordás. Az eddigi nehézkes jégvermek helyett mindinkább egyszerű szerkezetek jönnek általánosan alkalmazásba. Egy ily jégház, mely még a mostani időny alatt is fellátható, következő szerkezettel bír: a jégház egy deszkasátor, melynek négyszeres egymástól 6 hüvelyk (16 cmtr.) távolságu deszkafala van. Az így előálló három közlő a belől eső hamuval, a külső fűréssporral töltetik meg, a középső üresen hagyatják. A deszkafedél szerkezete hasonló. Az egész épület két láb (62 cm.) mélyre a földbe állítandó. A talap téglával burkolt és egyfelé eséssel bír. A legmélyebb helyen egy légmentesen elhelyezett cső egy vizes kádba vezet, úgy hogy a levegő ez úton sem fér a házba. Az ily sátorban a jég egy év alatt alig pár cm.-nyit apad.

Óvszer a rozsdá ellen. Az öntött és kovácsolt vasból, vagy ha szükségesnek mutatkozik, az aczélból készült tárgyakat is, úgy lehet legbiztosabban megóvni a rozsdától, ha bevonjuk higanyréteggel, a mely állandóan megmarad a tárgyon s e mellett annak egyszersmind szép ezüstfehér színt is kölcsönöz. A bemázolásra azonban, természetesen nem tiszta higanyt kell használni, hanem a következő keveréket: 120 gramm higany, 10 gramm ón, 20 gramm vasgálicz, 120 gramm víz és 15 gramm 1.2 fajsúlyú sósav, a melyeket összeöntve, jól fel kell forralni s úgy használni a vas és aczél bevonására.

Az ivóvíz vizsgálatának legegyszerűbb módja. Ha kíváncsiak vagyunk tudni, hogy vajjon ivó vizünk, melyet használunk, ment-e szerves testrészek vegyítékétől, veszünk egy felliteres tiszta üveget, melyet a megvizsgá-



HALÁSZ LÉ.

landó vízzel három negyednyire megtöltünk s egy kávéskanálnyi fehérzucker port oldva fel abban, jól bedugaszoljuk az üveget, s két napon át meleg helyre helyezük el. Ha 36—48 óra alatt a víz zavaros savószerű lenne akkor használatra alkalmatlan, egészségtelen; míg ellenben tisztán maradása azt bizonyítja, hogy szerves testek vegyítékétől ment, használati célnak megfelelő.

A konyhasó haszna a hónapos retek nevelésnél. Ha a hónapos és nyári retek kedvező földet nem kap, vagy szárba megy és felmagzik, vagy pedig fás lesz. Mindkét bajnak elejét veszi a konyhasó, melyet az elvetendő retek-

maggal összekeverünk; ha pedig egyenként duggatjuk, a két ujjunk közé felcsiphető konyhasót is elültetjük. A retek mag nagyon szereti a nedvességet ezt, pedig a konyhasó magába szívja, mi által a retek gyorsan nő és az íze is jóval finomabbá lesz. Ily módon késő őszig gyenge és jó ízű retekkel láthatjuk el asztalunkat nagyon csekély fáradság mellett.

Anglia tojásszükségletének óriási mérveit bizonyítja azon hivatalos adat, mely szerint oda évenként átlag 26 millió forintért importáltatik tojás a külföldről. Legújabbán Canadából hajón szállítják Angliába a tojást, mert ott oly magas ára van, hogy a szállítási költségeket kifizeti. Vajjon nem részesülhetnénk mi is az angol szükséglet fedezésének nyereségében? — Azt hisszük, hogy igen.

A magyar baromfikivitel Németország felé örventesen emelkedik; és sikeresen versenyez az olaszországi kivittel. Hogy ezen forgalom minél nagyobb mérvet öltessen, a vasutak rendkívüli mérsékelt tarifját akarnak életbeléptetni Bécs és Dél-Németország között.

Fácán pecsénye angol módra. Veszünk egy szép fácánt, kifejtjük, csontját kiszedjük, megtöltjük, aztán ismét előbbi alakját adjuk meg neki, s szalonnával, sonkával és citromhéjjal egy papírba kötjük, s egy vajjal bekenet lábafedőre teszszük, s a sütőbe állítjuk. Aztán mártást készítünk a következő módon; egy lábasa keves vajat teszünk, megmelegítjük, sonkát és apróra vágott csiperkegombát adunk hozzá, egy keves lisztet hintünk bele, s barna levét öntünk rá, kissé megpirítjuk, citromlével csipőssé teszszük, felfőzzük, a zsirt tisztán leszedjük róla, s ezen kis mártást a fácán alá öntjük.

Fenyőmadár sültve. Ha a madarakat megkoppasztottuk, fejeiket és szárnyaikat az első ízületig levágjuk, besózzuk, lábait kipecszeljük, s keresztben a bordákon keresztül egymásmellé felszúrjuk a nyársra, minden madár közé két szelet vékony szalonna jön, s a szalonna közé egy vékony zsemleszelet; a sütés alatt vajat csepagtetünk rá, s mielőtt egészen kiszültek, zsemlemorzsával hintjük be, s csak azután sűtjük meg egészen.

Csuka irósvajjal s petrezselyemmel. A megtisztított és felbontott csukát sós vízben néhány szegfűvel s babérlevéllel meg kell főzni; azután vigyázva kitenni a táltra, keményre főtt s finomra metszett tojással s petrezselyemmel behinteni és forró irósvajjal leönteni.

Pörkölt hal. Lálásban egy kanál zsir vagy vaj forróvá tétetik, 3 fej vörshagymát hosszúra vágva ebben felduzzasztván, egy késhegynyi piros paprika is tétetik bele, hogy szép színe legyen. Ebbe rakatjuk azután az összevágott és beszózott hal, mit letakarva főni kell hagyni.

Erdőszeti teendők január hóra.

Erdőhasználat. A szálerdő üremnél a vetény virgály- és végvágásokban kijelölt geszteknek vágása, épületi szerszám- vagy tűzifául legelőnyösebben eszközöltetik, mert a nedvkeringsi szünet időszakában vágott fa legtarthatóbb és legtöbb tüzerővel bír. A gesztek ejtésénél és a fa feldolgozásánál figyelni kell, hogy az oly irányban történjék, hogy az által a serdény meg ne rongáltassék. Nagy hidegben, kivéven, ha a serdény egészen hóval van fedve — nem tanácsos vágni, minthogy a gesztecsek a fagy által törékenynyé válván, az eső gesztek által könnyen letörtnek, sőt a fagy következtében az épületi fának szánt gesztek is, lezuhanásuk folytán, szétrepedhetnek, megcsukulhatnak és így a kijelölt célra alkalmatlanokká lesznek. Ügyelni kell arra is, hogy a hó magassága következtében a vágatokban magas tuskók ne hagyassanak, s a fa feldolgozásnál a nehezen hasadó göresös tőkék a hó vagy a rözsefa alá a favágók által, munka kimelés végett, ne rejtessenek. A sarjerdő nem vágatik, mivel a tuskók átmetszeti lapjokon ki lévén a hidegnek téve, ennek következtében

sarjadzasi képességekben gyengülhetnének, sőt korhadásnak indulván, ki is veszhetnének. A fa feldolgozásnál a favágók feletti éber felvigyázat szükséges, hogy azok a fát különzők (Sortiment) szerint a meghatározott hosszúságban vágják s tömötten és elég magasban ölbe rakják.

Az erdőgyérités szintén előnyös, csak arra kell vigyázni, hogy magas tuskók ne hagyassanak.

A mocsárokból és erdei tavakból a nádat kell vágni.

Fa-szállítás. A fagyott talaj vagy szánut, és a fuvar-erő bősége könnyíti a szállítást, azért az időt felhasználván, igyekezni kell a tűzifát szánon vagy szekeren haza hordani, a nehéz épületi- és szerszám-fát szánon vagy taligán legalább az erdőből kivontatni, és ászokra fektetni. Az égerlápokból és a lanka erdőkből a vágott fát e hó végeig mindenesetre ki kell hordani, nehogy a tavaszi áradások korán való beállta a vágott fakészletben kárt okozzon. A hegységi erdőben a tűzifa, hasábkobban gyalog szánon az usza-patakokhoz vagy szénhelyekhez hordatlik, vagy tönkökben az őszön készült ergetyűkön lecsusztatván, felhosszítottatik és az usza-patakok mellé és felibe ölbe rakatik.

A lúcz- és erdei-fenyő tobozok az ejtett és álló gesztekről szedetnek, utóbbi esetben az ágak letörését szigorúan kell tiltani. A kőrismag, a mennyiben az még a fán függne, hernyó-ollóval csipetik le. A tobozokból a mag kiperkálása fűtött szobában vagy mag-aszalókban óvatosan eszközöltessék, nehogy a nagy hőség a mag csirképességét megrontsa.

Azon erdei fenyvesekbe, melyekben tavaly a fenyves gurdacs (Phalaena noctua piniperda) és a fenyves fidor (Phalaena geometra piniaria) mutatkozott, sertéseket kell hajtani, miután ezek a nem fagyott talajban turva, az említett rovarok bábjait felfalják, csak arról kell gondoskodni, hogy a szomjazó sertések számára közel elég víz legyen. Tanácsos a fenyő gyapocsz (Phalaena Bombyx monacha) petéit — ha az nagy mennyiségben mutatkoznék — felkerestetni és megsemmisíttetni; ugyszintén jó lesz a fenyő pohók (Phalaena Bombyx pini) hernyóit is a fák körül a moha alól kikerestetni.

— Hogy néz ki a Balaton vidéke? (Decz. 25—31.)

A ki a zord télről, metsző hidegről, hó és jég-sivatagról, zuzmarával virágzó fákról fogalommal akar birni, az menjen a Balatonpartra. Egy óriási jégtükör, beszegve köröskörülhavas vidékekkel, melyen csak olykor nyit kilátást a nap, sugár, többnyire olyan köd üli, hogy a mint arezodra száll zuzmarává lesz. A partok hosszában jégvirágba öltözött fák, melyeken ha megtörik a napsugár, azt hiszed, hogy gyémánttal hintette meg az éjszakának titka; égnek, ragyognak brilliantként, valóságos tündérvilágban képzelned magad, ha az ajkad nem vaczogna. Néhány fekete pontot látsz ködoszlással a messze jégen, mintha bokrok nőttek volna be hirtelen! embercseportok azok, melyek folytonosan a sir szélén állva, egy-egy fogas vagy sokszor keszegért inceskednek a halállal. Egy végtelen temető ez kereszttek nélkül, melyben élnek és laknak is... Közel a partokhoz a kálvinista varju pótolja az elköltözött vízi-madarak helyét, bólogatva, melancholizálva, hogy hol vannak azok a boldog idők, midőn egyik kukoricza fejről a másikat kritizálta. Éjjel megtévedt nyulak ugrándoznak a hideg síkság felett, csak akkor tudva, hogy jégen vannak, midőn órákig hirét sem látják a növényvilágnak. Éjjelenként a déli part hosszában tűzokádó hegyeket vélsz, midőn a gőzparipák tüzgyomrát köszönnel eteti a didergő fűtő, és millió sziporkák szállnak az ég felé olyan hidegben, hogy röptében leesik a nappal repülő veréb... Embert csak éhsége vagy gyomra hajt; vagy halászt, a kiből az ember már félig megfagyott, csak a szerencse utáni vágy melegíti... Borzasztó szépség ez; még ilyenkor is szép a Balaton!...

A Vadász-Ujság eddigi számainak tartalma.

I. szám. Töredékek a régi és újabbkori vadászat történetéből. I. Kreith Béla gróf. — Hubert, a vadászok védszentje. (Képpel.) — Egy gazella-vadászat Perzsiában. (Képpel.) Vámbéry Armin. — A nyul. (Képpel.) K. B. — Vadász-naptár november hóra. — Erdőszei naptár november hóra. — Vadászati műszavak. — Vadászati hírek. — Vadász-fali-naptár.

Lövészeti rovat: Előczikk. — Bogardus üveggolyót röpítő gépe. (Képpel.) — Szabályok az üveggömblovészetenél. — A „prairiek rosz szelleme.“ — Új fegyver.

Halászat és haltenyésztés: Előczikk. — A halak fogyasztása és az ivarzás alatti halászati tilalom. — Látogatás egy pisztrángtenyésztőnél. (Képpel.) — Egy régi halásztörvény. — A salzburgi haltenyészderől. Kenessey Kálmán. — Tárca: Hajnali kürt. (Költemény.) Arany János. — Vadászat gepárdokkal.

II. szám. Ragadozó vadainkról. I. — A nyul. (Foly.) K. B. — Szarvasvadászat a pesti határban. — Vadászat a pesti határban. — Vadász-naptár december hóra. — Vadászati műszavak. — A királyi vadászatai. — Vadzsák-mány Finnországban. — Vizi vadra való leshelyek. (Képpel.) — Vadászati hírek. — A hajtóvadászat. (Képpel.)

Lövészet: Az üveggolyó-czellövésről. — Jegyzőkönyv a lüttichi összehasonlító lőfegyverpróbákról. Első nap. — Első osztrák lövész-szövetség. — A czélbalövés elemei.

Halászat és haltenyésztés: Haltenyésztés. — Az aquarium. (Képpel.) — A salzburgi haltenyészderől. (Folyt.) Kenessey Kálmán. — Tárca: A krokodilvadász. Humoreszk. Grothe után. — Egy róka emlékiratai. I. Bérczy Károly rajzaiból.

III. szám. Ragadozó vadainkról. II. Kreith Béla gróf. — A vadászati törvény. (1. közlemény.) — Erdőszei naptár december hóra. — Vadászati műszavak. — A nyul származása. — A trónörökös első vadászata medvékre. — József főherceg a vadászon. — Tilos vadászat. — Vadászati hírek. — Az ős erdő. (Képpel.) — A vadász-szerencse. (Képpel.)

Lövészet: A bécsi lövészegylet téli klubja. — A czélbalövés elemei. (Folyt.)

Halászat és haltenyésztés: A salzburgi haltenyészderől. (Vége.) Kenessey Kálmán. — Tárca: Egy róka emlékiratai. (Képpel.) II. Bérczy Károly. — Képeinkhez.

IV. szám. Töredékek a régi és újabbkori vadászat történetéből. II. Kreith Béla gr. — A vadászati törvény. (2. közlemény.) — Vadászati műszavak. — A hajtóvadászatról. Irta egy öreg vadász. — A vadászati adó és a ragadozó állatok. — Halászat és vadászat Boszniában. H. E. — Ujdonságok. — Képeinkhez. — Egy amerikai uti kaland. (Képpel.) — A vadászszólyom. (Képpel.) — A vadászóvadászat. (Képpel.)

Lövészet: Czélbalövés szobafegyverekkel. — A czélbalövés elemei. (Vége.)

Halászat és haltenyésztés: Haltenyésztés. II. — Tárca: Egy róka emlékiratai. III. Bérczy Károly.

— **Lovaglást tanítani és nyerges lovakat idomítani** ajánlkozik egy képzett egyén, ki e szakismereteit hosszas katonai szolgálata közben a magasabb műlovaslás és lóidomítás iskolájában nyerte. Bővebb tudósítást ad a „Vadász-ujság“ szerkesztőségére.

„**Népszerű könyv a tüzoltásról.**“ Kisebb mezővárosi, falusi és pusztai lakosok részére írta **gróf Kreith Béla.** A könyv tartalma:

I. Miként szervezhetünk tüzoltóságot kisebb községekben és pusztákban is?

II. Községi vagy gazdasági viszonyainkhoz mérten alakult tüzoltóságok részére alapszabályok, gyakorlati szabályzat és egyéb tudni valók.

III. Tüz elleni óvintézkedések községekben és pusztákban.

IV. Falun és pusztán is könnyen elkészíthető vagy beszerezhető tüzoltó eszközök használati utmutatásai.

V. A kisebb helyeken is alkalmazható tüzoltási rendszer; teendőik tüzvész esetén és a tűz után.

A nagy 8-adrét alakú, körülbelül 100 lapra terjedő munka megjelenik a jövő hóban **számos képpel**, melyek tüzoltó eszközöket és tüzoltás körüli teendőket ábrázolnak.

A könyv ára népszerű kiállításban 70 kr., finom papíron 1 frt.

Megrendelések vagy **előfizetési pénzek** a szerzőhöz, gróf Kreith Bélához Budapest, lövész-utca 5. sz. címzendők.

Szerkesztői üzenetek.

K. Kovács László úr szives figyelmeztetésére hozni fogjuk a közleményt. — **Halasy Aladár** úr levelének vadászati részét a vidékének lapja után közöltük. Kérünk eredeti tudósítást. — **Dr. Szarvasy S.** úr szives közleménye elkésett. Kérünk máskor is. — **Bakavadász** ügybátunk küldeményét csak későbbben adhatjuk.

Nyilttér.

Br. Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor

„ORSZÁGOS KÖZPONTI HIRDETÉS FELVÉTELI IRODÁJA“

Budapest V. fürdő-utca 4. szám

ajánlkozik a lehető legmérsékeltőbb feltételek mellett hazai és külföldi legszolidabb földhitelintézeteknél, jelzálog kölcsönök gyors keresztülvitelére és a jelzálogi kölcsönrel járó telekkönyvi ügyek lebonyolítására, minden készpénz előleg nélkül.

Springer János örökösei

fegyvergyárosok és es. kir. kamarai szállítók

Bécs,

Raktár: Stock im Eisenplatz Nr. 5.

Gyár: Josefstadt, Josefgasse Nr. 10.

Egy egészen új (még nem használt)

Henry Winchester ismétlő fegyver

500 drb. golyó tölténnyel 80 frtért eladó. Venni szándékozók a „Vadász-Ujság“ kiadó hivatalához fordulni sziveskedjenek.

Eladó egy kávészinü telivér angol vizsla

a legerősebb szaglású és leghíresebb fajból való, 3 éves kan, a múlt évben másodszor volt mezőre vezetve; apja és anyja Angliából lett hozatva 1200 frtért. Bővebb tudósítást ad e lap kiadó hivatala.

A „Vadász-Ujság“ kiadója **br. Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor** országos központi hirdetés felvételi irodája Budapest, fürdő-utca 4. sz.

T. előfizetőinkhez!

A *Vadász Ujság*-nak a jelen szám homlokán látható *uj czimképe a kiszabott időre el nem készülvén*, hogy e körülmény okozta mulasztásunk miatt t. előfizetőink megrövidülést ne szenvedjenek, a jelen számhoz *mellékletet* csatoltunk. A régi czimkép ugyanis elromlott, s ezért az új, *diszesebb és állandó czimkép* elkészülte előtt nem küldhettünk lapot. Óhajtjuk, hogy t. előfizetőink teljesen kárpótolva érezzék magukat. Különben kérjük szives elnézésüket.

Lapunk szétküldésében sem ezelőtt nem volt, sem ezután nem lesz helye pontatlanságnak és késedelemnek. Ha valaki t. előfizetőink közül esetleg későn kapná meg, vagy véletlenül meg nem kapná lapunk valamelyik számát, ez esetben kérjük az illető t. előfizetőt, hogy arról postai reklamáció útján, vagy egy levelező-lapon minket értesítsen, hogy így azon helyzetbe jussunk, hogy a helyi közlekedési viszonyokban rejlő vagy egyéb akadályokat elháríthassuk.

Tisztelettel

a *Vadász-Ujság* kiadóhivatala.

H I R D E T É S E K.

ZUBEK ÉS BÁTORI FEGYVER ÁRJEJYZÉKE

Budapest, egyetem-tér 5. szám.

Két csövű Lefauchaux fegyverek.

1 darab damaszt cső 12, 14 és 16 kaliberű	frt 20, 22, 25.
1 " ugyanaz betéttel és gravírozva	" 24, 26, 28.
1 " patkószög vagy zsinór damaszt cső	" 26, 28, 30.
1 " rózsza vagy Bernard damaszt cső	" 32, 35, 40.
1 " török rózsza damaszt cső	" 40, 45, 50.

Két csövű Lancaster fegyverek.

1 darab damaszt cső 12, 14 és 16 kaliberű	frt 28, 30, 35.
1 " ugyanaz betéttel és gravírozva	" 32, 35, 40.
1 " patkószög vagy zsinór damaszt cső	" 40, 45, 50.
1 " rózsza vagy Bernard damaszt cső	" 45, 50, 55.
1 " török rózsza damaszt cső	" 60, 70, 80.

Előltöltő fegyverek.

1 darab egyesövű csőzpuska	frt 6, 7, 8.
1 " " " jobb kiállítással	" 8, 9, 10.
1 " két csövű csőzpuska	" 10, 11, 12.
1 " " " " jobb kiállítással	" 12, 14, 16.

Lefauchaux forgó pisztolyok (Revolver.)

1 darab 6 lövésű közönséges 7m/m	frt 3, 3.25, 3.50.
1 " 6 " finom, diszitve és gravírozva 7m/m " 4, 4.25, 4.50.	
1 " 6 " közönséges 9m/m	" 4, 4.25, 4.50.
1 " 6 " finom, diszitve és gravírozva 9m/m " 5, 5.35, 5.50.	
1 " 6 " közönséges 12m/m	" 5, 5.50, 6.—.
1 " 6 " finom, diszitve és gravírozva 12m/m " 6.50, 7.—, 7.50.	

Lancaster forgó pisztolyok (Revolver.)

1 darab 6 lövésű közönséges 7m/m	frt 4.50, 5.50, 6.—.
1 " 6 " finom, diszitve és gravírozva " 6.—, 6.50, 7.—.	

1 darab 6 lövésű közönséges 4m/m	frt 6.—, 6.50, 7.—.
1 " 6 " finom, diszitve és gravírozva " 7.—, 7.50, 8.—.	
1 " 6 " közönséges 12m/m " 6.50, 7.—, 7.50	
1 " 6 " finom, diszitve és gravírozva " 7.50, 8.—, 8.50	
1 " 5 " buldogg 7m/m	" 9.—, 10.—, 11.—.
1 " 6 " " 9m/m	" 10.—, 11.—, 12.—.
1 " 6 " " 12m/m	" 11.—, 12.—, 14.—.
1 " 6 " hadi revolver Gasser L.-től 11m/m " 20.—, 23.—, 26.—.	

Flobert szobafegyverek.

1 darab 6m/m csinosan kiállított	frt 10, 11, 12, 15.
1 " 9m/m " "	" 11, 12, 13, 16.

Flobert szobapisztolyok.

1 darab 6m/m csinos kiállítással	frt 6, 7, 8, 9.
1 " 6m/m finomabb	" 10, 12, 14, 16.

Előltöltő pisztolyok.

1 darab 1 csövű közönséges	frt 1.—, 1.25, 1.50, 1.75.
1 " 2 " finomabb	" 2.—, 2.25, 2.50, 3.—.
1 " 2 " közönséges	" 2.—, 2.35, 2.50, 3.—.
1 " 2 " finomabb	" 3.25, 3.50, 3.75, 4.—.
1 " párbaj-pisztoly	" 3.—, 3.50, 4.—, 4.50.

Van szerencsénk egyszersmind az érd. vadász közönségnek jól be rendezett **töltény és lőszer-raktárunkat** becses figyelmében ajánlani, melyekről kívánatra bérmentve külön árjegyzékkel szolgálunk.

Teljes tisztelettel

Zubek és Bátor.

A
VADÁSZ-UJSÁG

havonként 3-szor megjelenő képes szaklap a vadászat, lövészet, halászat és haltenyésztés köréből.

Szerkesztők: gróf Zichy Imre és gróf Kreith Béla, kiadja: br. Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor országos központi hirdetés-felvételi irodája (Budapest V., fürdő-utca 4. sz.)

A „Vadász-Ujság“ elsőrendű belmunkatársai által írt és európai bírói szaktudósok tollából való érdekes dolgokat közöl a vadászatról, lövészetéről, halászatról és haltenyésztéséről, azonkívül minden számában számos és érdekes képek vannak, és a lap vége „vegyes közlemények“-et, hasznos tudnivalókat tartalmazó rovattal van megtöltve. A Vadász-Ujság ára egész évre 5 frt, félévre 2 frt 70 kr.

Levelek a Vadász-Ujság szerkesztőségének, előfizetések a Vadász-Ujság kiadóhivatalának, Budapest, fürdőutca 4 szám a. czimzandók.

A vadászati ügy barátjai sziveskedjenek vadász ismerőseik névsorát a Vadász-Ujság szerkesztőségéhez küldeni, hogy a mutatóvány-számokból mennél több vadásznak küldhessünk.

Bármelyik beküldött névsorból, ha 5 új előfizetést nyerünk, a beküldő tiszteletpéldányt kap.

A „Vadász-Ujság“ t. előfizetőinek bármilyen ügyünk érdekébe vágó megbízását készséggel teljesítjük, p. o. fegyvereket, történeteket, mindennemű vadászati vagy halászati készülékeket megrendelésre azonnal és pedig jóállás mellett közvetítünk anélkül, hogy t. előfizetőinktől közvetítési díjat követelnénk.

Januárius.

A medve és a borz odubán, a vaddisznó sűrű bokorokban, a szarvas és az őz szelvényekben, a nyúl sűrű bokrok, sövények között, vagy a hó alatt tartózkodik.

A vadréce és vadlúd tavak vagy folyók jégmentes helyein vagy meleg források körül, a siketfajd és nyírfa körül, a bükk- vagy nyírfa körül, a fáczán nagy sűrűségben, a fogoly zöldecségek és bozótok között anyázik.

A róka és farkas a hóban sokat jár-kél és a majmok körül ólálkodik. A nyest lőt falak, kazalok és odúkban, a vidra part alatti üregekben lakik.

Februárius.

A medve és borz még mindig odubán lakik. A vadlúd sűrű bokrokat, a vadlúd és az őz délnél fekvő helyeken, a nyúl bozótok és szántásokban tartózkodik. A vadkacsa és vadlúd nyílt vizeken, a siketfajd és a fáczán meleg források tájakon, a párba oszlott fogoly déli oldalokon, a nyírfa és a császármadár a legnagyobb sűrűségben tanyázik.

A farkas és róka párzása csoportosul. Ugyan ilyenkor párzik a vadmacska, a nyest, a görény, menyét és a vidra.

Márczius.

A vadkan magában járja a nagy sűrűséget. A medve és borz ki-kitekint odubából. Az agancsárok elvetik agancsaikat. Az őz elhagyja a nagy sűrűségeket. A nyúlak szántásokon és vetésekben hevernek. Az erdei szalonka az időjárásához képest márczius végétől április első harmadáig húz. A vad récék és ludak nagy vizeken tanyáznak. A siketfajd e hónapban dürgeni kezd, és legkönnyebben löhető.

A farkas erdőségekre vonul. A róka déli lapokat keres.

A négy lábú ragadozókat füzni, a tollasok t. j. kezdnek, miert is ilyen egyszerű őket pusztítani.

Április.

A medve és borz ki-aludták téli álmaikat. A vadkan a nagy sűrűségben marad. A fővad bogoz, néha tülköz, sőt ágaz is. Az őz bak folyást hámzik. A nyúlak a vetésekbe vonultak. A várva várt szalonkák e hó közepéig bizonyosan megérkeztek, s 10-12 napig tartózkodnak nálunk. E hónapban szokják löni a siketfajdot dürgése közben.

A vadlúd, réce és ragadozó szárnyasok leskunyhókból is löhetőek.

A fáczánosokban a tojásokat kiköltetés végett összeszedik.

A vizslákat párosítani lehet.

Május.

A medve bocsával, a borz kölykeivel sétálgat. A vadkan a kanik és meddő emsék összeállottak.

A fővad bogoz és tülköz. A dámsapátos hámozza lapáit.

Az őz források körül keresgél.

A nyúl a vetésben hever. A fáczán, fogoly, fajd stb. tojások fészkeit óvni kell.

Az erdőben járó ügyeljen a bagolyra, mert ha fészket megtalálja és megjegyzi, szép prédát ejtett a bagoly faiban. Ezek fölnevelve, holló-kunyhólsra használhatók.

Mindenféle ragadozó irtását serényen folytatni hasznos dolog.

Junius.

A medve és farkas felkeresik a rengeteg legsűrűbb helyeit. Ugyanilyen helyeken tanyázik a sertevad. A szarvas sűrű bokrokkal jár. Az őz bak az ünöket keresi fel. A nyúl a cserjésben és vetésekben csinál vackot. A vadludak és récék felnevelnek. Ha közülök fiatalat foghatunk, neveljük fel, mert annak idején csalókanak használhatjuk. A siket- és nyírfa, a szalonka, a fűrj és fogoly fiaikat nevelik. A róka, nyest, görény, vidra és egyéb ragadozókat össze-vissza kóborognak.

Julius.

Medvére és sertevad között kezdi, éjjelenként és burgonyaföldeléken helyeken le. A fővad szitotér a vetéseket. A b és bőre ilyenkor nyúl kukoriczák gabonaföldeken he. A vízi vadban folyik. A fiatal szalonka, fajd apró. A fiatal tu kezd kapni, és zales vagy kukoriznyázik. A kölyök ragadozóink törököt.

VADÁSZ-FALI

A vadak tilalmi és vad

A zöld mezők a vadászati idő

		Januárius	Februárius	Márczius	Április	Május	Ju
Szarvas	bika						
Dámvad							
Szarvas, dámvad és öztehén							
Őzbak							
Zerge							
Vadsertés							
Nyúl							
Fajd kakas							
Fajd jércze							
Fogoly							
Fácán							
Tuzok							
Fűrj							

Minden más vadra február 1-től augusztus végéig tilos a vadászat, kivéve a r...
csákat, mely utóbbiakat azonban állandó tartózkodási helyük

HIRDETÉSEK.

Kitünő ingszabásért nyert kitüntetések :

Londonban 1871. Bécsben 1873. Szegeden 1875.
Székesfehérváron 1879.

Párisban 1878. Ezüst-Érmek.

BRACHFELD F.

a „Jokey-Club“-hoz czimzett

férfi divat és fehérenemű raktára

Dorottya-utca 7. sz. a.

ajánlja ismert dus választékát czikkeiben; p. o. valódi angol keztyűt mint Dent-féle Chevette, Dogskin Kangaroo és többi hajtani való keztyűket, továbbá legujabb angol és francia nyakkendőket, harisnyákat, utóbbiakat selyemből, fil d'Ecosse- és pamutból, alsó-íngeket, nadrágokat, valódi angol esőköpenyeket és kocsikázó-takarókat. Egyszersmind figyelemzeti a magas rangu és nagyérdemű vevőit, hogy az új ing és zsebkendő divatok már is megjelentek.

Vadász-fegyverek!

Lefauchaux vagy Lancaster rendszer, Chokeb ore fegyverek, angol vagy belga csövekkel. Express Riflek, czéllövész pisztolyok. Mindennemű Revo:verek. Eredeti angol Lancaster töltények, Eley Brothers-tól Londonban. Lefauchaux töltények és vadász-szerek. Bogárdus-féle tüveggyömb-dobó gépek. Sederl-féle világ szabadalmi Revolverek, mely minden lövés után kidobja a kilőtt töltényt.

Kirner József-nél

m. k. udvari puskaművesnéi

Budapesten.

Raktára : Gyára :

IV. ker. Szervitater 4. sz. VII. ker. Király-utca 65. sz.

Raktár Bécsben :

Seenger Ferencz X. urnál

I. Seiler Gasse 4. sz.

Egy fiatal erdész

26 éves, volt selmeczi akademikus, 7 évi gyakorlat a felsőbb államvizsgával — magyar, német és tót nyelv birtokában, állomását kívánja váltóztatni — mint gyakorlott vadász rendező szintén tapasztalt, kisebb uradalomnál mint főerdész kívánna alkalmazásba jutni. Szíves ajánlatok a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségéhez czimezendők.

Lovaglást tanítani

és nyerges lovakat idomítani ajánlkozik egy képzett egyén, ki e szakismereteit hosszas katonai szolgálata közben a magasabb műlovaslás és lóidomítás iskolájában nyerte. Bővebb tudósítást ad a „Vadász-ujság“ szerkesztőségére.

Korrepetitori vagy nevelői állást keres

egy ily minőségben már igen jó sikerrel működött egyetemi hallgató. Az illető jó bizonyítványokkal bír és szerkesztőségünk előtt ismeretes, miért is bátran ajánljátjuk. Bővebb felvilágosított nyujt a „Vadász-Ujság“ szerkesztőségére.

Frühwirth és Károlyi

papirkereskedése

Budapesten.

Fő-üzlet: V., n.-korona u. 10. Fiók-üzlet: V. Dorottya u. 10.
ajánlja dus raktárát mindennemű

író- és rajzszerkekből, valamint bel- és külföldi levélpapír és borítékokból

saját készítményű legdivatosabb monogram és czimmerrel. Egy doboz = 50 fehér angol és 50 boríték divatos színes monogrammal frt 1.25, 1.50, 2.—
Egy doboz = 50 színes bordás vagy sima levél és 50 boríték színes monogrammal 1.80.
Koronával 20 krral, arany, ezüst vagy színes bronz monogrammal 50 krral több.

Látogatójegyek kömetiszve vagy nyomtatva 100 drb 40 kr.-tól 1 frt 20 krig.

Üzleti és jegyzőkönyvek nagy választékban és legolcsóbb áron.

Levélbeli megrendelések utánvét mellett a leggyorsabban és legjutányosabban teljesítettek.

Br. Mednyánszky Árpád és Egerszeghy Sándor

„ORSZÁGOS KÖZPONTI HIRDETÉS FELVÉTELI IRODÁJA“

a „Vadász-Ujság“ és a hirdetéses fali-naptár kiadó-hivatala,

Budapest, V. fürdő-utca 4. sz.

felvesz mindennemű hirdetéseket és hirlapi közleményeket az összes magyarországi és külföldi hirlapok részére; valamint a legcoulansabb feltételek mellett közvetít birtok és ház eladásokat és vételket, vagy pedig olyanok bérbé adását és vételét. Bejelentések a fenti irodánál minden előleges díj nélkül fogadtatnak el.



Pezsgőt (Champagner)

francia mód szerint

tiszta természetesen uton készítve, ajánl nagyban és kiesinyben

Prückler Ignác

Budapest, kecskeméti utca 15. szám.

Ezenkívül kapható a legtöbb esdmege- és fűszerkereskedésben.



Egy alerdész

erdősegéd és erdőőrnöki minőségben több évig működött fiatal ember alkalmazást keres. Az illető nős, kiszolgált huszáraltisztt és rendkívül erős testalkatú. Képzettségét igen jó bizonyítványokkal képes kimutatni. Ez ügyben való levelek Szilávik Nándor erdész urhoz, Szabadkára czimzendők.